

Työryhmäraportti

Nykytilan kuvaus sekä yhden ja kahden kunnan palvelujen järjestäminen, organisointi ja kehittäminen

Sosiaali- ja terveystoimen työryhmä

10.3.2014

1. Johdanto	3
1.1 Tilastotietoja	4
1.2 Hallinto ja kehittäminen	5
2. Terveydenhuolto	7
2.1 Avoterveydenhuolto	7
2.1.1 Terveyden edistäminen	9
2.2 Terveyskeskuksen vuodeosasto	11
2.3 Päivystys	14
2.4 Suun terveydenhuolto	16
2.5 Mielenterveyspalvelut	18
2.6 Fysioterapia ja kuntoutus	21
3. Neuvolapalvelut	23
3.1 Varhaisen tuen palvelut	23
3.2 Äitiys- ja lastenneuvolat	25
3.3 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto	27
4. Vanhustenhuollon palvelut	28
4.1 Ennaltaehkäisevät palvelut	28
4.2 Kotihoito	30
4.2.1 Omaishoito	31
4.3 Hoivapalvelut	33
5. Sosiaalihuolto	37
5.1 Aikuissosiaalityö	37
5.2 Lapsiperheiden sosiaalityö ja sijaishuolto	39
5.3 Sosiaalipäivystys- ja kriisipalvelu	41
5.4 Maahanmuuttajapalvelut	42
5.5 Työllisyyspalvelut	44
5.6 Vammaispalvelut	45
6. Keskeiset huomiot kuntien mahdollisessa yhdistymisessä	47
6.1 Palveluiden saatavuus ja kustannustehokkuus	47
6.2 Palvelutuotannon organisointi	48
6.3 Palveluverkon rakenne ja lähipalvelut	48
6.4 Johtopäätökset	50

1. Johdanto

Sosiaali- ja terveystoimen työryhmän kokoonpano oli seuraava:

Jorma Haapanen (pj.), palvelujohtaja, Kotka
Liisa Rosqvist, vanhustenhuollon johtaja, Kotka
Päivi Mattila, perusturvajohtaja, Hamina
Pia Nordman, vanhustyön johtaja, Hamina
Timo Hokkanen, sosiaali- ja terveysjohtaja, Pyhtää
Marjo Seuri, sosiaali- ja terveysjohtaja, Kaakon kaksikko
Leila Tylli, palvelujohtaja, Kaakon kaksikko
Sanna Koskimies (kokoussihteeri), hallinto- ja kehittämispäällikkö, Kotka

Osaan työryhmän kokouksista osallistuivat myös seuraavat henkilöstön edustajat:

Tarja Halme, SuPer, Kotka
Maritta Harju, Juko, Kotka
Marja-Riitta Mänttari, Tehy, Kotka
Arja Kervinen, JHL, Hamina

Työryhmän raportti sisältää palvelukuvaukset seuraavan rakenteen mukaisesti:

Terveydenhuolto

- avoterveydenhuolto
 - o terveyden edistäminen
- terveyskeskuksen vuodeosasto
- päivystys
- suun terveydenhuolto
- mielenterveyspalvelut
- fysioterapia ja kuntoutus

Neuvolapalvelut

- varhaisen tuen palvelut
- äitiys- ja perhesuunnittelu sekä lastenneuvolat
- koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Vanhuspalvelut

- ennaltaehkäisevät palvelut
- kotihoito
 - o omaishoito
- hoivapalvelut

Sosiaalihuolto

- aikuissosiaalityö
- lapsiperheiden sosiaalityö
- sosiaalipäivystys ja kriisipalvelut
- maahanmuuttajapalvelut
- työllisyyspalvelut
- vammaispalvelut

Jokaisen otsikon alle on kuvattu henkilöstömäärä ja palveluiden nykytila kunnittain (Kotka, Hamina, Pyhtää, Kaakon kaksikko). Henkilöstömäärissä käytetään budjetoituja vakansseja vuonna 2014. Lisäksi jokaisesta palvelukokonaisuudesta on yhteenvedona kuvattu keskeisimmät erot ja yhtäläisyydet sekä mahdolliset muutokset yhden ja kahden kunnan mallissa (luvut 2—5). Luvussa kuusi käsitellään yhteenvedona kuntaliitosten vaikutuksia koko sosiaali- ja terveystoimen palveluihin yleisellä tasolla.

Tässä selvityksessä on keskitytty käsittelemään niitä muutoksia ja vaikutuksia, joiden voi katsoa liittyvän nimenomaan mahdollisiin kuntaliitoksiin. Oletus on, että muiden muutosten vaikutukset ovat samat riippumatta kuntarakenteesta. Näitä muutoksia ovat esimerkiksi sote-uudistus, valtionosuusuudistus, kuntien tehtävien vähentämistavoitteet ja väestörakenteen muutoksen vaikutukset. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden sisällön säätelee pitkälle lainsäädäntö ja laatusuosituksen, joten raportissa keskitytään kuvaamaan palveluiden järjestämistapojen hyötyjä, ei niinkään palveluiden kokonaisuuksia. Palveluiden sisällöt ovat keskeisiltä osiltaan kaikissa kunnissa samanlaiset.

1.1 Tilastotietoja

Brutto-kustannukset € (kunnat TP 2013)	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko
Terveydenhuolto* ja neuvolapalvelut	113.561.000	18.264.000	9.714.000	11.497.000
Vanhustenhuolto	49.071.000	21.065.000	3.700.000	5.064.000
Sosiaalihoolto**	57.390.000	16.502.000	3.088.000	2.789.000

*Sisältää erikoissairaanhoidon kustannukset

**Ei sisällä turvapaikanhakijoiden vastaanottoa eikä pakolaisten toimeentuloturva

Nettokustannukset €/asukas (THL 2012)	Kotka	Hamina	Pyhtää	Miehikkälä	Virolahti
Perusterveydenhuolto	677	585	504	629	865
Sosiaalihoolto (sisältää vanhustenhuollon)	2 024	1 805	1 607	1 818	1 214
Erikoissairaanhoito	1 304	1 177	1 176	1 040	1 123

1.2 Hallinto ja kehittäminen

Henkilötyövuodet johdossa, lähiesimiehistä ylöspäin (ei esim. osastonhoitajat):

nimike	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
palvelujohtaja*	1				1
perusturva/sotejohtaja		1	1	0,9	2,9
terveysjohtaja	1	1			2
hyvinvointineuvolan johtaja	1				1
vanhustenhuollon/ vanhustyön johtaja/palvelujohtaja	1	1		0,6	2,6
sosiaalijohtaja	1				1
avoterveydenhuollon johtaja	1				1
mielenterveysjohtaja	1				1
tk.ylilääkäri	1				1
vastaava lääkäri/johtava lääkäri/hallintoylilääkäri		0,6	0,8	0,1	1,5
johtava hoitaja/ylihoitaja	1	1	1		3
ylihakmaslääkäri	1	1			2
sos.työn johtaja	1	1			2
maahanmuuttotyön johtaja	1				1
kotihoidon johtaja	1				1
hoivapalvelun johtaja	1				1
vammaistyön johtaja	1				1
perhepalvelujohtaja		1			1
yhteensä	15	7,6	2,8	1,6	27,0

*Vastaa koko hyvinvointipalveluista, myös opetus, varhaiskasvatus, nuorisotyö ja liikuntapalvelut.

Kuntaliitoksen vaikutukset johtohenkilöstöön ovat merkittävät. Yhden kunnan mallissa eniten henkilöstösäästöjä syntyisi johto-, hallinto- ja tukitehtävien päällekkäisyyksiä poistamalla. Päälekkäisten tehtävien yhteismäärä arvioidaan hallinnossa noin 10 htv:ksi, jolloin kustannusvaikutus voi olla suuruusluokaltaan 700 000 euroa. Päälekkäisyyksien purkaminen voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti luontaisen vaihtuvuuden avulla. Kahden kunnan mallissa johtohenkilöstöä tarvittaisiin arvion mukaan Kotkassa 15 ja Haminassa 7. Yhden kunnan mallissa 15—17 johtajaa yhteensä. Toimialueiden henkilöstömäärät on kuvattuna raportin luvuissa 2—5.

Hallinnon toimisto- ja tukitehtäviä yhdistämällä on myös mahdollista saada säästöjä. Tehtävien sisällöt vaihtelevat, joten tarkkojen laskelmien tekeminen tässä selvityksessä ei ole tarkoituksenmukaista. Karkeasti arvioiden yhden kunnan mallissa säästöpotentiaali on 5 htv:ta ja kahden kunnan mallissa 2 htv:ta.

Alueella on tehty jo paljon sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeita, muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamissa Kaste-hankkeissa. Hankkeiden avulla on muun muassa yhdenmukaistettu palvelukokonaisuuksia, toimintamalleja, asiakasmaksuja ja kriteerejä. Seudullinen kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa on aktiivista kuntarakenteen tulevaisuudesta huolimatta.

Kaikki Etelä-Kymenlaakson kunnat käyttävät terveydenhuollon Kaapo-Effica-potilastietojärjestelmää ja Sosiaali-Effica-asiakastietojärjestelmää. Hankinnat ja kilpailutukset tehdään keskitetysti Seutuhankinnan kautta.

Erikoissairaanhoidon järjestetään alueella Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän (Carea) kautta. Carean palvelut tuotetaan Kymenlaakson keskussairaalassa, Kymenlaakson psykiatrisessa sairaalassa ja sosiaalipalvelujen yksiköissä. Lisäksi kuntayhtymä ostaa palveluja yliopistosairaalasta Helsingistä ja sairaala Ortonista. Carean jäsenkuntia ovat Kotka, Hamina, Pyhtää, Miehikkälä, Virolahti ja Kouvola.

Erot

- Päivähoito kuuluu sote-palveluihin kaikissa muissa kunnissa paitsi Kotkassa
- Hyvinvointineuvola on Kotkassa omana vastuualueenaan
- Hankkeissa useimmiten Kotka vetovastuussa

Yhtäläisyydet

- Hallinto on kaikissa kunnissa matala. Organisaatiotasoa on enimmäkseen kuusi ja vähimmillään kolme (kunnanjohtajasta työntekijätasoon).

Yksi kunta

- Mahdollisesti parempi resursointi kehittämistyön koordinointiin. Kehittämistä ei tarvitsisi ulkoistaa hankekokonaisuuksiksi.
- Vähemmän hallinnollista työtä esim. kilpailutuksissa
- Hallinto keskittyy yhteen paikkaan, sijainnilla on merkitystä
- Strateginen kehittäminen tehostuu
- Yksi sote-lautakunta
- Riskinä keinotekoinen siirtymäorganisaatio ja hallinnon etäännyminen työntekijöistä ja kuntalaisista
- Henkilöstövähennys arviolta n. 10 htv:ta ja kustannusvaikutus n. 700 000 € vuodessa

Kaksi kuntaa

- Hallinnollinen työ vähenee, hallinto keskittyy kahteen paikkaan
- Kaksi sote-lautakuntaa
- Kaakon kaksikossa ja Pyhtäällä hallinnon etäännyminen työntekijöistä ja kuntalaisista
- Henkilöstövähennys arviolta n. 4 htv:ta ja kustannusvaikutus n. 280 000 € vuodessa

2. Terveystenhuolto

2.1 Avoterveydenhuolto

Terveyskeskusten toimintamalli on samankaltainen kaikissa alueen terveyskeskuksissa.

Terveysasemien toiminnan piiriin kuuluvat:

- Ajanvaraus- ja päivystysvastaanotto lääkäreille ja hoitajille
- Pitkäaikaissairaiden (mm. diabetes, verenpaine, reuma, osteoporoosi) hoito
- Lääkäreiden vastaanotot neuvoloissa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, kotihoidossa ja hoiva-asumisessa
- Muut kiireettömät vastaanotot ja tehtävät, kuten erilaiset todistukset, ajokortti- ja kutsuntatarkastukset
- Hoitajien ylläpitämät ennaltaehkäisy- ja terveydenedistämisen vastaanotot (rokotukset, elintapaohjaus, ryhmät)
- Lääkäreiltä hoitajille siirretyt tehtävät, esim. Marevan, helppohoitaiset infektiot ja pitkäaikaissairauksien kontrollit
- Terveystarkastukset pitkäaikaistyöttömille

Carean sairaalapalvelut hoitaa keskitetysti laboratoriopalvelut Kymenlaakson sairaanhoitopiiriin alueella. Carean järjestämää näytteenottoa on Kotkassa, Pyhtäällä ja Kaakon kaksikon alueella.

Henkilöstö avoterveydenhuollossa	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
osastonhoitaja	3	1			4
apulaisosastonhoitaja		1			1
tekstinkäsittelijä	5				5
terveyskeskusavustaja	9	6			15
diabeteshoitaja	2	2			4
sairaanhoitaja	23	12	2	1	38
terveydenhoitaja		2	3		5
lähihoitaja	1				1
lääkäri	28	13	2,8		43,8
vastaanottosihteeri			2		2
terveyskeskus psykologi		1			1
reumahoitaja		2			2
depressiohoitaja		1			1
perushoitaja		1			1
laboratoriohoitaja		6			6
laborantti		1			1
tutkimusapulainen		1			1
osastonsihteeri		1			1
toimintaterapeutti		1			1
puheterapeutti		2			2
laitoshuoltaja				3	3
yhteensä	71	54	9,8	4	138,8

Kotka

Avoterveydenhuoltoon kuuluvat terveysasemat, kuntoutus, terveystioski ja terveydenedistämisyksikkö.

Terveysasemia on kolme: Kotkansaari (väestö 23 000), Karhula (väestö 23 000) ja Länsi-Kotka (väestö 8600). Kiireelliseen hoitoon pääsee samana päivänä, kiireettömään 2—4 viikossa. Hoitotakuu täyttyy.

Hoidon tarpeen arviointi tehdään ensisijaisesti puhelimesta, mutta myös osin hoitajien vastaanotolla.

Ostopalveluina ovat laboratorio- ja röntgenpalvelut, välinehuolto, pesulapalvelu, hoivapalveluiden lääkäripalvelut (noin kahden lääkärin työpanos).

Hamina

Haminassa on yksi terveysasema. Hoidon tarpeen arvioinnin hoitotakuu toteutuu. Hoitajan ajanvarausvastaanotolle on päässyt kolmen arkipäivän kuluessa. Kiireettömän lääkäriajan saa alle viidessä viikossa.

Haminan terveystakeskuksen laboratorio on kaupungin omaa toimintaa. Laboratorion asiakkaita ovat myös Kymijoen työterveys, Kymen hoito- ja kuntoutuskeskus (Hoiku), Myllykylän palvelukeskus, A-klinikka sekä yksityiset lääkäriasemat.

Vuoden 2012 laboratoriotutkimusmäärä oli 190 888, joista omana toimintana analysoitiin 90 %, loput tuotettiin ostopalveluilla. Näytteenottoja oli 37 751, joista noin 5 000 oli Kymenlaakson keskussairaalan pyyntöjä. Tulot kattavat menot.

Pyhtää

Pyhtään kunnan avoterveydenhuolto tuotetaan yhdessä palvelupisteessä Siltakylässä. Hoidon tarve arvioidaan 0—3 päivässä. Kiireettömissä tapauksissa jonotusaika hoitajan vastaanotolle on 0—3 päivää ja terveystakeskuslääkärin vastaanotolle 5 viikkoa. Harvemmin käytettävät palvelut ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta.

Kaakon kaksikko (Miehikkälä ja Virolahti)

Kaakon kaksikossa on kaksi terveysasemaa, Miehikkälässä ja Virolahdella. Toiminta sisältää kiireelliset ja kiireettömät lääkäri- ja hoitajavastaanotot arkisin virka-aikaan. Palvelut hankitaan ns. kokonaisulkoistuksena Attendo Terveyspalvelut Oy:ltä. Palvelut on juuri kilpailutettu sopimusvuosille 2014—2017. Ostopalvelusopimus on sidottu hoidon saatavuuteen. Terveystakeskussa työskentelee keskimäärin 3 lääkäriä ja 7 sairaanhoitajaa / lähihoitajaa / terveystakeskusavustajaa.

Kiireellisissä tilanteissa lääkärin vastaanotolle pääsee samana päivänä. Kiireettömän ajan lääkärille saa 2—3 viikossa.

Puhe- ja toimintaterapian palvelut ostetaan yksityisiltä palveluntuottajilta.

2.1.1 Terveyden edistäminen

Terveyden edistämällä ja sairauksien ehkäisyllä vaikutetaan väestön terveyden ylläpitämiseen ja parantumiseen. Esimerkiksi sydän- ja verisuonitautien ehkäisyllä ja varhaisella toteamisella sekä pysyvillä elämäntapojen muutoksilla voidaan vaikuttaa kuntalaisten elämän laatuun.

Henkilöstö terveystioskeissa	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
sairaanhoidaja	2				2
terveydenhoitaja		2			2
yhteensä	2	2			4

Henkilöstö terveyden-edistämisyksikössä	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
ehkäisevän päihdetyön koordinaattori	1				1
terveydenedistämisen koordinaattori	1				1
yhteensä	2				2

Terveyden- ja hyvinvoinnin edistäminen on keskeinen osa kaikkien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Kotkassa ja Haminassa on vielä terveystioskit sekä Kotkassa erillinen terveydenedistämisyksikkö.

Terveystioskin toiminnan painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa ja pienissä hoitotoimenpiteissä, kuten tikkien poisto ja rokotukset. Perusterveydenhuollon hoitajavastaanottopalvelujen lisäksi terveystioskilta voi saada terveydenhoitajan, vanhustenhuollon ja liikuntatoimen sekä fysioterapian ohjauspalveluja. Toiminta on kaikille kuntalaisille avointa ja maksutonta.

Kotkassa terveystioskitoimintaa on Kotkansaarella kolmesti ja Karhulassa kahdesti viikossa. **Haminassa** terveystioski on keskustassa ja se on auki kolme päivää viikossa, tiistaista torstaihin.

Kotkassa terveydenedistämisyksikkö tekee moniammatillista yhteistyötä liittyen yleiseen terveyden edistämiseen ja terveystioskasvatukseen liittyvissä hankkeissa ja tapahtumissa eri teemoin. Terveydenedistämisyksikkö toimii yhteistyössä eri hallintokuntien, yli kuntarajojen ja kolmannen sektorin kanssa. Yksikkö tuo esiin kuntalaisten terveystiosnäkökohtia, jotta ne huomioitaisiin kunnallisessa päätöksenteossa.

Erot

- Kaakon kaksikko ostaa vastaanottoiminnan
- Haminalla on depressiohoitaja
- Haminassa ja Kotkassa on terveystieteiden toimintaa
- Kotkassa on terveydenedistämisen yksikkö
- Haminalla on oma laboratorio ja näytteenottopiste, muut hankkivat palvelut kokonaan Carean sairaalapalveluilta
- Carean näytteenottopisteitä on Kotkassa, Pyhtäällä, Miehikkälässä ja Virolahdella
- Sairaalapalveluiden kuvantamispisteet ovat keskussairaalassa ja Haminan sairaalassa

Yhtäläisyydet

- Terveystieteiden huolto järjestää vanhustenhuollon lääkäripalvelut
- Kaikki kunnat hankkivat radiologian palvelut Carean sairaalapalveluilta
- Joukkotarkastusten (papat, mammografiat) hankinta on kilpailutettu yhdessä

Yksi kunta

- Paremmat edellytykset resursoida perusterveydenhuoltoon erikoisalojen osaajia ja paremmat mahdollisuudet järjestää erityispalveluja, jolloin palveluprosessien yksinkertaistaminen mahdollistuu
- Mahdollisuus kohdentaa osaamista ja resursseja alueellisesti
- Hallinnollinen työ vähenee
- Määritettävä erikseen lähipalvelut ja liikkuvat palvelut ja otettava huomioon terveysteknologian kehittyminen
- Ei htv-vaikutuksia

Kaksi kuntaa

- Ei suuria muutoksia nykyrakenteeseen verrattuna
- Hallinnollinen työ vähenee nyt asiakastyötä tekeviltä
- Ei htv-vaikutuksia

2.2 Terveyskeskuksen vuodeosasto

Terveyskeskusten vuodeosastoja käytetään akuuttihoidossa, erikoissairaanhoidon jatkohoidossa, muussa lyhytaikaisessa kuntoutuksessa sekä saattohoidossa.

	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko
Paikat	113	52	4—5	25 (28)
Siirtoviivepäivät erikoissairaanhoidosta 2013	752	12	76	3
Hoitohenkilökunnan mitoitus	0,6	0,69	0	0,76 (0,68)
Keskimääräinen hoitoaika	27 vrk	16 vrk	23 vrk	38 vrk
Vuodeosastopäiviä/ 1000 asukasta (THL 2012)	719	418	0	Miehikkälä 261 Virolahti 2 727

Kotka

Kotkan terveyskeskuksen vuodeosastolla, Karhulan sairaalassa on 113 potilaspaikkaa viidellä osastolla. Tällä hetkellä vuodeosastoilla on noin 10 potilasta pitkäaikaispaikkapäätöksellä ja noin 20 paikkaa on hoiva-asumisen paikkaa odottavien käytössä. Karhulan sairaala on ympärivuorokautinen jatkohoitoon ja kuntoutukseen panostava yksikkö. Kullakin vuodeosastolla on oma potilasprofiilinsa:

- sisätautipotilaat ja neurologiset potilaat
- infektio- ja eristyspotilaat
- kirurgiset potilaat ja traumapotilaat
- jatkohoitopotilaat
- syöpä- ja saattohoidossa olevat potilaat

Karhulan sairaala tuottaa lääkäripalvelut päiväsairaalaan, SAS-työryhmään, Virkkulan ja kotikuntoon lyhytaikayksikköihin sekä kotiutustiimiin.

Jatkohoitoon keskussairaalaan pääsee noin 1—3 vuorokaudessa.

Uutena toimintamuotona ns. lonkkaliikumäki: leikatut lonkkamurtumapotilaat siirtyvät suoraan Haminassa sijaitsevaan Kymen Hoito- ja Kuntoutuskeskukseen (HOIKU). Sieltä on varattu ostona kymmenkunta vuodeosastopaikkaa.

Karhulan sairaalan poliklinikkatoiminnot

Erikoislääkärijohtoinen sisätautien poliklinikka tuottaa potilasvastaanotot, etäkonsultaatiot ja sydäntutkimukset (rasitus-ekg), joita tehdään noin 400 vuodessa. Poliklinikalla tehdään ostopalveluina gastro- ja kolonoskopioita yhteensä noin 1 000 vuodessa. Lisäksi sairaalassa toimii muistipoliklinikka. Vuodessa on noin 600 geriatrin vastaanottokäyntiä, joista ensikäyntejä on 42 %.

Hamina

Haminan terveystakeskuksen vuodeosastolla on 52 paikkaa (3 saattohoitopaikkaa). Osastoina ovat kuntoutumis- ja jatkohoito-osasto sekä sisätautiosasto. Kuntoutumis- ja jatkohoito-osasto toimii vastaanottavana osastona sairaalan päivystyspoliklinikalle ja jatkohoito- ja kuntoutumisosastona erikoissairaanhoidosta siirtyville potilaille (ortopediset, kirurgiset, traumat ym.). Sisätautiosasto toimii erikoissairaanhoidon osastona. Potilaat voidaan ottaa erikoissairaanhoidosta pääsääntöisesti siirtoviivepäivättä. Tällä hetkellä neljä potilaspaikkaa on hoivapaikkaa odottavien potilaiden käytössä.

Pyhtää

Terveystakeskuksen vuodeosastopalvelut hankitaan kokonaisuudessaan ostopalveluina Kymen hoito- ja kuntoutuskeskuksesta (Hoikusta) ja satunnaisesti muualta. Sopimuksessa on määritelty paikkaluvuksi neljä, mutta tarvittaessa Hoiku on myynyt enemmän paikkoja.

Kaakon kaksikko

Kaakon kaksikossa on terveystakeskuksen vuodeosasto Virolahdella terveystakeskuseman yhteydessä. Osastolla on 25 potilaspaikkaa ja se on Kaakon kaksikon omaa toimintaa. Keskimäärin osastolla on ollut 28 potilasta/päivä. Paikoista n. 15 on ollut pitkäaikaispotilaiden käytössä. Osaston hoitopäivistä 92 % on virolahtelaisten ja 8 % miehikkäläisten.

Erot

- Pyhtää ostaa palvelut Hoikulta, vuodeosastopalvelun laajuus on pienempi kuin muilla kunnilla
- Kotkalla, Haminalla ja Virolahdella on omat vuodeosastot. Virolahden palvelustrategiaan on kirjattu vuodeosastosta luopuminen lähivuosina.
- Kotkassa on poliklinikkatoimintaa: muistipoliklinikka, sisätautipoliklinikka ja skopiat
- Kotkassa muistidiagnoosit tehdään muistipoliklinikalla, muissa kunnissa diagnoosin tekee Carean neurologi
- Haminassa ja Kotkassa on erikoislääkäreitä.
- Vuodeosastopaikkoja tuhatta asukasta kohden: Kotka 2,1: Hamina 2,4: Kaakon kaksikko 4,4: Pyhtää 0,8

Yhtäläisyydet

- Terveyskeskuksen vuodeosastolla on keskeinen rooli erikoissairaanhoidon jatkohoidon järjestämisessä niille, jotka tarvitsevat edelleen lääketieteellistä hoitoa
- Henkilöstömitoitus on kaikilla 0,6 tai yli
- Kaikissa kunnissa on ollut käynnissä siirtyminen vanhusten laitoshoidosta hoiva-asumiseen, mikä vähentää vuodeosastotarvetta vanhuspalvelulain hengen mukaisesti. Henkilöstö siirtyy hoiva-asumiseen tai kotihoitoon

Yksi kunta

- Vuodeosastotoiminta olisi mahdollista keskittää kahteen paikkaan.
- Yhden kunnan mallissa vuodepaikkojen kokonaismäärä voidaan saada Etelä-Kymenlaaksossa pienemmäksi, koska paikat ja osaaminen profiloituvat tiettyihin potilasryhmiin.
- Yhteistyö ja toiminnan kehittäminen erikoissairaanhoidon kanssa olisi helpompaa.
- Palvelu voisi olla joillekin kuntalaisille saatavilla lähempää kuin nykytilanteessa ja järjestetty yksinkertaisemmalla hallinnolla (esim. Pyhtää).
- Kokonaishenkilöstömäärä ei vähene, mutta kohdentuu eri tavalla
- Optimaalisemmat hoitoketjut tuottavat kustannussäästöjä

Kaksi kuntaa

- Kahden kunnan mallissa vuodeosastojen profiloituminen / erikoistuminen ei onnistu yhtä hyvin ja vuodepaikkojen vähentäminen on haasteellisempaa
- Pyhtäällä mahdollisuus saada palvelu lähempää

2.3 Päivystys

Erikoissairaanhoidon päivystyksen hoitaa Carea sekä tuottaa myös terveyskeskuksen yöpäivystyksen klo 22—08 sairaanhoitopiirin kaikille kunnille.

Kotka

Kotkan terveyskeskus järjestää ilta- ja viikonloppupäivystyksen Kymenlaakson keskussairaalan tiloissa yhteispäivystyksenä. Koko palvelu tuotetaan ostopalveluna ja palvelua myydään Pyhtäälle ja Kaakon kaksikolle. Hoitohenkilöstön työpanos, tilat ja välineet ostetaan keskussairaualta ja lääkäripalvelut yksityiseltä lääkärfirmalta.

Päiväaikainen päivystys siirtyy vuoden 2014 aikana terveysasemilta keskussairaalan tiloihin. Keskitetyn päivystyksen toimintamalli on suunnitteilla yhteistyössä Carean kanssa.

Hamina

Päivystys toteutetaan Haminan sairaalan ensiapupoliklinikalla, joka päivä klo 8—22. Poliklinikka toimii pääsääntöisesti terveyskeskuksen ja sairaalan omien lääkäreiden voimin ja osa tuotetaan ostopalveluna. Yöpäivystys sekä osa virka-ajan ulkopuolisesta ilta- ja viikonloppupäivystyksestä ostetaan sairaanhoitopiiriltä.

Pyhtää

Terveydenhuollon päivystys tuotetaan arkisin klo 8—16 omana toimintana terveysasemalla. Ilta- ja viikonloppupäivystys ostetaan Kotkalta yhteispäivystyksestä.

Kaakon kaksikko

Kaakon kaksikon terveysasemilla hoidetaan päiväaikaan päivystysluntoiset tilanteet. Perusterveydenhuollon virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen Kaakon kaksikko hankkii pääasiassa Kotkan kaupungilta (yhteispäivystys) ja jonkin verran Haminan kaupungilta (Haminan sairaalan ensiapupoliklinikka).

Erot

- Haminassa on päivystys joka päivä klo 8—22 (Miehikkälä ja Virolahti käyttävät jonkin verran).
- Kotkan ilta- ja viikonloppupäivystys on Carean tiloissa (Pyhtää, Miehikkälä ja Virolahti).
-

Yhtäläisyydet

- Kaikki yöpäivystys on keskussairaalassa Carean järjestämänä
- Yhteinen äkillisen yleistilan laskun malli

Yksi kunta

- Ilta- ja viikonloppupäivystys keskittyisi mahdollisesti yhteen paikkaan. Ei päällekkäisiä resursseja käytössä
- Tarvittavat tukipalvelut järjestettävissä kattavasti. Tehokas päivystystoiminta tarvitsee hyvin toimivat laboratorio- ja röntgenpalvelut
- Käytössä yksi perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmä
- Asiakasohjaus on selkeämpää ja potilasturvallisuus on parempi
- Mahdollisuus luopua ostopalvelusopimuksista, säästöpotentiaali noin 300 000 € vuodessa
- Resurssien vapautuessa mahdollisuus kehittää ilta- ja kiirevastaanot-toimintaa, joka vähentää keskitetyn päivystyksen tarvetta

Kaksi kuntaa

- Haminassa säilyy iltapäivystys
- Kaksi perusterveydenhuollon potilastietojärjestelmää

2.4 Suun terveydenhuolto

Kaikki Kymenlaakson kunnat osallistuvat yhdessä suun terveydenhuollon viikonloppu- ja arkipyhäpäivystyksen toteutukseen. Päivystyspaikka vaihtelee ja on tällä hetkellä Kotkassa, Karhulan hammashoitolassa 30.6.2014 saakka.

Henkilöstö suun terveydenhuollossa	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
hammaslääkäri	19	8	2		29
vastaava hammashoitaja	1				1
hammashoitaja	27	12	2	1	42
vastaava suuhygienisti	1				1
suuhygienisti	7,5	3	1		11,5
vastaanottoavustaja	3				3
vastaanottosihteeri			1		1
osastonhoitaja		1			1
laitosapulainen		0,5			0,5
yhteensä	58,5	24,5	6	1	90

Kotka

Suun terveydenhuollon palveluja tuotetaan omana toimintana kolmessa hammashoitolassa (Kotkansaaren, Länsi-Kotkan ja Karhulan hammashoitolat). Lisäksi ostopalveluina hankitaan erikoishammaslääkäripalveluita kliinisen hammashoidon alalta (tukikudossairaudet, protetiikka ja purennan kuntoutus). Oikomishoidon erikoishammaslääkäripalvelut tuotetaan omana toimintana. Osan hammaslääkäreiden työstä tekevät vuokrahammaslääkärit.

Ennaltaehkäiseviin palveluihin sisältyy odottavan perheen palvelut, neuvolaikäisten lasten ennaltaehkäisevä hoito sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto.

Hoitoonpääsy toteutuu hoitotakuun mukaisesti. Kiireelliseen hoitoon pääsee samana päivänä tai viimeistään seuraavana arkipäivänä. Kiireettömään hoitoon pääsee kiireellisyysarvion mukaisesti 1–5 kuukauden sisällä.

Päiväaikainen päivystys toteutetaan omana toimintana.

Hamina

Suun terveydenhuollon palvelut tuotetaan omana toimintana kolmessa hammashoitolassa (keskustan, Saviniemen ja Ruissalon hammashoitolat). Oikomishoidon erikoishammaslääkärin konsultaatioita ja vaativia hoitoja ostetaan n. 10 päivää vuodessa Carealta.

Ennaltaehkäiseviin palveluihin sisältyvät odottavan perheen palvelut, neuvolaikäisten lasten ennaltaehkäisevä hoito sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto.

Kiireellinen hoito on järjestetty omana toimintana arkisin ja hoitoa tarvitsevat hoidetaan pääsääntöisesti samana päivänä. Kiireettömään hoitoon pääsee kiireellisyysarvion mukaisesti noin kolmessa kuukaudessa ja suuhygienistille noin 2,5 kuukaudessa.

Pyhtää

Suun terveydenhoito toteutuu pääosin omassa terveyskeskuksessa vähäisiä, maksusitoumuksella hankittavia palveluja lukuun ottamatta. Oikomishoito ostetaan Carealta. Oikomishammaslääkäri vastaanotto on Siltakylän palvelukeskuksessa. Kiireettömään hoitoon pääsee kiireellisyyssarvion mukaisesti kolmen kuukauden kuluessa ja suuhygienistille kahdessa viikossa.

Kaakon kaksikko

Kaakon kaksikossa on kaksi hammashoitola, jotka toimivat Miehikkälän ja Virolahden terveysasemilla. Palvelut hankitaan Attendo Terveyspalvelut Oy:ltä osana terveyskeskustoiminnan kokonaisulkoistusta. Oikomishoito hammashoitoloihin hankitaan kahdelta yksityiseltä oikomishoidon erikoishammaslääkäriltä erillisillä sopimuksilla.

Kiireellisissä tilanteissa hammaslääkärin vastaanotolle pääsee samana arkipäivänä. Kiireettömään hoitoon pääsee kiireellisyyssarvion mukaisesti 3–4 viikossa hoidon tarpeen arvioinnista.

Erot

- Kaakon kaksikolla on suun terveydenhuolto ostopalveluna.
- Oikomishoidot tuotetaan eri tavalla, Kotka ja Hamina tuottavat palvelut itse.

Yhtäläisyydet

- Kaikki ovat mukana Kymenlaakson yhteisessä hammashuollon päivystyksessä.

Yksi kunta

- Suun terveydenhuollossa ei tapahtuisi suuria muutoksia kuntaliitoksissa.
- Erityispalvelut voivat parantua pienissä kunnissa.

Kaksi kuntaa

- Ei merkittäviä muutoksia nykyrakenteeseen verrattuna.

2.5 Mielensterveyspalvelut

Mielensterveyspalveluihin kuuluvat psykiatriset avohoito- ja laitospalvelut, kuntouttava asuminen sekä erilaisia päivätoimintoja.

Henkilöstö poliklinikkapalveluissa	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksik- ko	yht.
osastonhoitaja/vastaava sairaanhoitaja	1	1		1	3
ylilääkäri	1	1			2
osastonsihtööri	2	2			4
sairaanhoitaja	18,5	3		3	24,5
sosiaalityöntekijä	1,6	1			2,6
toimistosihtööri	1				1
erikoislääkäri	3				3
kuntoutusasiantuntija	1				1
psykologi	4				4
askartelunohjaaja	0,4				0,4
mielensterveyshoitaja	1				1
avohoidon erikoislääkäri		1			1
ohjaaja				2	2
työnsuunnittelija (työllistet- ty)				1	1
yhteensä	34,5	9	0	7	50,5

Henkilöstö asumispalveluyksiköissä	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksik- ko	yht.
osastonhoitaja/vastaava sairaanhoitaja	1				1
sairaanhoitaja	6				6
lähihoitaja	13				13
ohjaaja				5	5
yhteensä	20	0	0	5	25

Kotka

Mielenterveystyön palvelualue tuottaa yli 18-vuotiaille kotkalaisille ja pyhtääläisille psykiatrista tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta. Ennaltaehkäisevää työtä (mm. konsultaatiot, työnohjaus ja neuvonta) tehdään yhteistyönä muiden ammattikuntien kanssa.

Lasten ja nuorten psykiatriset avo- ja laitospalvelut sekä aikuisväestön psykiatriset sairaalapalvelut ostetaan sairaanhoitopiiriltä. Kunnan omaa toimintaa ovat aikuisten psykiatrisen poliklinikka (lähete- ja akuuttivastaanotto), kuntouttava ryhmätoiminta ja ympärivuorokautinen kuntoutumisyksikkö. Kuntoutumisyksikössä voidaan hoitaa myös ei-sairaalahoitoa tarvitsevia kriisi- ja intervallipotilaita sekä vastaanottokävijöitä. Psykiatriset päivätoiminnot, kotiin vietävä tuki ja opiaattikorvaushoidot ovat pääosin ostopalveluja.

Tehostetussa palveluasumisessa on 60 ja tuetussa asumisessa 20—25 paikkaa. Tehostetun asumisen palveluista järjestetään itse 20 % ja ostopalveluna kolmannelta sektorilta ja yksityisiltä palveluntuottajilta 80 %. Tuetun asumisen palvelut ostetaan.

Keskimääräinen hoitoon pääsaika psykiatriselle lähete-poliklinikalle on 13.7—16.5 vuorokautta. (Aika, joka kuuluu läheteen kirjaamisesta ensimmäiseen vastaanottoaikaan.)

Hamina

Psykiatrian poliklinikka on psykiatrisia avohoitopalveluja aikuisväestölle tuotava erikoissairaanhoidon yksikkö osana Haminan kaupungin terveydenhuollon tulosaluetta. Hoitoonohjaus tapahtuu lääkärin läheteellä. Hoitotakuu toteutuu. Mielenterveyskuntoutujien tuetut asumispalvelut ja päivätoiminnan Haminan kaupungin perusturva ostaa yksityisiltä palveluntuottajilta.

Pyhtää

Pyhtään mielenterveyspalvelut ostetaan Kotkan mielenterveyskeskukselta. Lisäksi Pyhtään terveysasemalla toteutetaan psykiatrin etävastaanottoa noin neljä tuntia kuukaudessa. Asumispalvelut hankitaan tarpeen mukaan ostopalveluina.

Kaakon kaksikko

Kaakon kaksikon mielenterveyspalvelujen kokonaisuuteen kuuluu lähinnä aikuisasiakkaille suunnatut mielenterveysvastaanotot Miehikkälässä (terveysasema) ja Virolahdella (Villinrannan palvelukeskus), kuntouttavan asumisen palvelut Miehikkälässä (Vireä-koti, 16 asuntoa, ns. tavallista palveluasumista), ja Virolahdella (Sinisiipi, 12 asuntoa) sekä päivä- ja työtoiminnan palvelut Miehikkälän työpajalla. Palvelut ovat kunnan omaa toimintaa.

Psykiatri- ja psykologipalvelut hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Ostopalveluina hankitaan tarvittaessa lisäksi yksittäisiä asumispalveluja erityiseen tarpeeseen. Ennaltaehkäisevät palvelut (yleisötilaisuudet, tiedotustoiminta, ryhmätoiminta, omaistoiminta, koulutukset ym.) kuuluvat kiinteänä osana mielenterveyspalvelujen kokonaisuutta samoin kuin paikalliset kriisipalvelut.

Erot

- Pyhtäällä mielenterveyspalvelut tuotetaan ostopalveluna
- Pyhtäällä psykiatriin etävastaanotto
- Kotkalla ja Kaakon kaksikolla on omia asumispalveluyksiköitä
- Ainoastaan Kaakon kaksikossa järjestetään työ- ja päivätoimintaa omana toimintana

Yhtäläisyydet

- Lasten ja nuorten psykiatriset palvelut tuottaa kaikille Carea.
- Palvelut ovat monipuolisia

Yksi kunta

- Yhden kunnan mallissa olisi mahdollisuus kehittää kokonaisresurssin parempaa käyttöä ja kohdentamista.
- Heikentyvä erikoislääkäritilanne vaatii toimintojen yhdistämistä, on lääkärijohtoista toimintaa
- Mahdollisuus organisoida psykologi- ja psykiatriresurssit kokonaisuutena

Kaksi kuntaa

- Kahden kunnan mallissa myös mahdollisuus organisoida psykologi- ja psykiatriresurssit kokonaisuutena

2.6 Fysioterapia ja kuntoutus

Kuntien fysioterapia ja kuntoutus pitää sisällään akuuttivastaanottoa, avovastaanottoa, erilaista ryhmätoimintaa ja apuvälinepalveluita. Eri terapiamuodot ja yksityiset terapeutit (fysioterapia, toimintaterapia, lymfaterapia ym.) on seutuhankinnan kautta seudullisesti kilpailutettu ja hyväksytty. Perusapuvälineiden kilpailutus toteutetaan seudullisesti ja apuvälineiden saatavuus on hyvä.

Fysioterapia ja kuntoutus+ avovastaanotto	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
osastonhoitaja/vastaava fysioterapeutti	1	1		1	3
fysioterapeutti	15	10	1	3	29
toimintaterapeutti		1			1
puheterapeutti		2			2
kuntohoitaja	3,5	4		1	8,5
toimistosihteeri	2,3	0,3			2,6
yhteensä	21,8	18,3	1	5	46,1

(Kotkassa puhe- ja toimintaterapeutit kuuluvat hyvinvointineuvolan vastuualueelle.)

Kotka

Kotkan terveyskeskuksen kuntoutusmuotoja ovat avo- ja vuodeosastofysioterapia, veteraanikuntoutus ja lääkinnällinen kuntoutus.

Avofysioterapia ja akuuttivastaanotto sijaitsevat Karhulan sairaalassa. Veteraanikuntoutus on keskitetty Karhuvuorikotiin.

Yksilöterapian osalta hoitotakuu ei toteudu kaikilla asiakkailla. Kiireelliset asiakkaat saavat ajan seuraavana päivänä, viimeistään kahden viikon sisällä. Kiireettömien asiakkaiden jonoaika fysioterapiaan on ollut 4–5 kuukautta. Ryhmäterapian osalta hoitotakuu toteutuu.

Fysioterapiaan tullaan lääkärin läheteellä, kuntoutustyöryhmän tai fysioterapeutin suosituksesta. Läheteitä tulee terveysasemilta, Careasta, neuvoloista ja Karhulan sairaalasta. Läheteitä on tullut vuonna 2013 yhteensä 1 457.

Kuntoutustyöryhmälle voi suosituksen apuvälineestä tai eri terapiosta tehdä terveydenhuollon ammattilainen, lääkäri, fysioterapeutti tai sairaanhoitaja.

Hoivapalveluissa ja kotihoidossa on omat fysioterapeutit.

Hamina

Haminassa on avo- ja vuodeosastofysioterapiaa, ryhmätoimintaa, lääkinnällistä kuntoutusta ja apuvälinepalveluja. Fysioterapiassa toteutuu hoitotakuu.

Fysioterapian avovastaanotolle/ sarjahoitoihin asiakkaat tulevat pääsääntöisesti lääkärin läheteellä. Ohjaus ja neuvontakäynnit ovat mahdollisia myös terveydenhoitajan läheteellä. Kotikäyntejä tehdään tarpeen mukaan. Erikoissairaanhoidosta tulevat jatkohoitoläheteet (esim. leikkausten jälkeen). Terveysaseman aluehoitajilla on mahdollisuus lähettää selkä-, niska- ja olkakipu-asiakkaat suoraan fysioterapeutin akuuttivastaanotolle, joka toteutuu joko samana tai viimeistään seuraavana päivänä.

Fysioterapian kuntosalilla asiakkaat voivat käydä myös itsenäisesti harjoittelemassa sovittujen sääntöjen mukaisesti. Fysioterapian henkilöstö osallistuu asiakkaiden kuntoutussuunnitelmien laatimiseen ja tarvittaessa toteuttamiseen. Veteraanikodin tiloissa järjestetään Senior-Center ryhmäkuntoutusta huonokuntoisille kotona asuville vanhuksille.

Ostopalveluista päätökset tekee kuntoutustyöryhmä. Fysioterapian ostopalveluihin käytettiin 58 000 € vuonna 2012. Hoikusta on ostettu lääkinnällisenä kuntoutuksena laitospalveluita ja jossakin määrin myös kotikuntoutusta.

Pyhtää

Fysioterapia- ja kuntoutusvastaanotot sijaitsevat terveyskeskuksen yhteydessä.

Kuntouttava osastohoito ostetaan käytännössä kokonaisuudessaan Hoikusta. Pyhtään terveysaseman fysioterapian hoitotakuu on toteutunut säädösten mukaisesti.

Kaakon kaksikko

Fysioterapian palvelut ovat kunnan omaa toimintaa ja toimipisteet (vastaanotot, seniorikuntosalit) ovat sekä Virolahdella että Miehikkälässä. Kaakon kaksikon fysioterapian kuntoutuspalvelut sisältävät yksilö- ja ryhmäkuntoutukset, apuvälinepalvelut sekä erilaiset arviot (mm. asunnon muutostyöt). Kuntoutuspalvelujen henkilökunta tuottaa palvelut myös Kaakon kaksikon hoiva- ja hoitoyksiköihin ja kotihoitoon.

Hoikusta hankitaan lähinnä veteraanien laitospalveluita. Veteraanikuntoutus hankitaan ostopalveluna, muuten fysioterapiaa hankitaan ostopalveluna hyvin vähän.

Hoitotakuu toteutuu hyvin. Odotusaika fysioterapeutin vastaanotolle oli enimmillään 3 viikkoa v. 2013.

Erot

- Kotka tuottaa veteraanikuntoutuksen avopalvelut itse
- Kotkalla apuvälinepalvelut Carean apuvälineyksiköstä, muilla kunnilla omat perusapuvälineet

Yhtäläisyydet

- Kaikilla fysioterapia ja kuntoutus pääasiassa omana toimintana
- Kaikki ostavat palveluja Hoikulta (Kaakon kaksikko vain veteraanikuntoutusta)
- Fysioterapian ja kuntoutuksen toteutus on keskeinen kehittämiskohde koko alueella

Yksi kunta

- Toiminnan kehittäminen helpottuu yhtenä kokonaisuutena, resurssien kohdentaminen koko alueen parhaaksi
- Toimintamallien yhtenäistäminen
- Yhteistyön helpottuminen muiden toimijoiden kanssa (esim. Hoiku, Kela ja Carea)
- Tasavertaiset palvelut kuntalaisille

Kaksi kuntaa

- Ei merkittäviä muutoksia nykyrakenteeseen verrattuna.

3. Neuvolapalvelut

3.1 Varhaisen tuen palvelut

Varhaisen tuen palvelut tarjoavat ennaltaehkäiseviä peruspalveluita ja terveysneuvontaa sekä varhaisen tuen palveluita lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Moniammatillinen tuki tarjotaan mahdollisimman pitkälti asiakkaiden omassa toimintaympäristössä.

Varhaisen tuen palvelut/ hyvinvointineuvola	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksik- ko	yht.
palvelupäällikkö/perhe- neuvolan johtaja	1	1			2
osastonhoitaja		1			1
sosiaalityöntekijä	4	2			6
psykologi	5	1			6
toimintaterapeutti	2				2
puheterapeutti	4				4
perheohjaaja	2	1			3
perhetyöntekijä	1				1
psykiatrinen sairaanhoitaja (koulu)	0,5	1			1,5
sihteeri	1	1			2
lastenpsykiatri (sop.mukaan)		x			
yhteensä	20,5	8	0	0	28,5

Kotka

Kotkan hyvinvointineuvolan vastualueen alaisuuteen perustettiin varhaisen tuen palvelu- ja kehittämiskeskus Vatupassi 1.9.2013. Varhaisen tuen palvelut koostuvat perheneuvolan, puhe- ja toimintaterapian, neuvolan perhetyön palveluista sekä psykologi- ja koulupsykykaripalveluista.

Varhaisen tuen palveluiden tehtävänä on tukea lasta, nuorta ja perhettä siten, että he saavat tukea varhain ja mahdollisimman pitkälti omassa kehitysympäristössään. Lisäksi työskentelyssä huomioidaan perheen kokonaistilanne. Tuki tuotetaan monitoimijaisesti, erilaista osaamista ja osaamisen jakamista hyödyntäen. Vatupassin kautta järjestetään yhteistyössä toteutettavaa ryhmätoimintaa lapsiperheille tarpeiden mukaan. Nuorisotakuun tavoitteiden toteutumista seurataan Kasva Kotkassa työryhmässä.

Kotkan perheneuvola hoitaa Pyhtään perheneuvolapalvelut ostopalveluna.

Hamina

Perheneuvolan tehtävänä on tukea ja edistää lasten ja perheiden myönteistä kehitystä järjestämällä tutkimusta, hoitoa ja neuvontaa lasten kehitykseen, vanhemmuuteen ja perhe-elämään liittyvissä kysymyksissä sekä järjestämällä asiantuntija-apua ja toimimalla yhteistyössä muiden lasten kanssa työskentelevien tahojen kanssa.

Haminan perheneuvola palvelee haminalaisten lisäksi myös Miehikkälän ja Virolahden asukkaita.

Neuvolan ennaltaehkäisevä perhetyö tarjoaa varhaista tukea lapsiperheille. Perhetyöhön ohjaututaan pääsääntöisesti neuvolan kautta. Myös perhe itse tai muu yhteistyötaho, kuten päivähoito tai koulu voi ottaa yhteyttä perheohjaajaan. Perheohjaaja voi tehdä yhteistyötä mm. päivähoidon, perheneuvolan ja seurakunnan kanssa. Vanhemmuutta tukevaa ryhmätoimintaa järjestetään vuosittain.

Haminan neuvolan kotipalvelu on toiminut kokeiluluontoisesti yhden työntekijän voimin vuoden 2013 loppuun. Palvelu on tarkoitettu välttämättömän ja tilapäisen perheiden arjessa selviytymisen tukemiseen kotona tehtävällä työllä. Kotipalvelu tukee ja auttaa, kun asiakas tarvitsee sairauden tai alentuneen toimintakyvyn vuoksi tilapäistä ja äkillistä apua kotiin selviytyäkseen arkipäivän askareista ja henkilökohtaisista toiminnoista. Se voi sisältää erilaisia kodinhoidollisia asioita, kuten ruoan valmistus, imurointi, vaatteiden huolto tai lastenhoito.

Pyhtää

Varhaisen tuen palveluita järjestetään pääasiassa omana toimintana työryhmissä, joihin kuuluu tarvittaessa terveydenhoitajia, lääkäreitä, sosiaalityöntekijöitä ja perhetyöntekijä. Lisäksi tehdään kohdennettuja ostoja. Varhaisen tuen palveluissa ei ole omaa henkilöstöä.

Kaakon kaksikko

Perhetyön palvelut hoidetaan sosiaalitoimesta käsin (osa yhden sosiaaliohjaajan työpanoksesta) kunnan omana toimintana. Lapsiperheiden kotipalvelua tarjoaa kunnan kotihoito pienessä määrin ja tarvittaessa palvelua hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Kunnan mielenterveyspalvelujen psykiatrinen sairaanhoitaja antaa palveluja myös Kaakon kaksikon alueen oppilaitoksille.

Erot

- Kotkassa varhaisen tuen palvelut laajempina kokonaisuutena ja lääkäripalvelut tuotetaan omana terveyskeskuslääkäripalveluna
- Kotkassa puhe- ja toimintaterapiapalvelua
- Kotkassa lapsiperheiden kotipalvelua lastensuojelun perheille
- Lapsiperheiden kotipalvelua Haminassa toteutettiin 2013 loppuun asti ja pienimuotoisesti Kaakon kaksikossa
- Pyhtäällä ei omaa perheneuvolapalvelua, vaan palvelut ostetaan Kotkasta

Yhtäläisyydet

- Neuvolan perhetyötä on kaikissa kunnissa
- Seudulla kaksi perheneuvolaa

Yksi / kaksi kuntaa

- Ei muutoksia kuntaliitoksissa.

3.2 Äitiys- ja lastenneuvolat

Kunnilla on äitiys-, lasten- ja perhesuunnitteluneuvolatoimintaa. Kuntien äitiys- ja lastenneuvolatoiminnassa käytetään Lapsen ääni –hankkeessa kehitettyjä seudullisia toimintamalleja.

Äitiys- ja lastenneuvoloiden henkilöstö	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
vastaava terveydenhoitaja	0,7				0,7
terveydenhoitaja	16	10	2		28
lääkäri			0,2		0,2
perhetyöntekijä			1		1
yhteensä	16,7	10	3,2	0	29,9

Kotka

Kotkassa on kolme terveysasemien yhteydessä sijaitsevaa neuvola: Kotkansaaren, Länsi-Kotkan ja Toivelinnan (Karhulassa) neuvolat. Palvelut tuotetaan omana toimintana. Henkilöstöresursointi on tällä hetkellä suositusten mukainen.

Syksystä 2014 alkaen kouluterveydenhuolto eriytyy omaksi kokonaisuudekseen. Neuvoloiden terveydenhoitajat työskentelevät silloin pelkästään neuvolatyössä.

Perhesuunnitteluneuvolan terveydenhoitajan vastaanotto on Kotkansaarella ja lääkäreiden vastaanotot alueilla. Vuodesta 2012 alkaen äitiysneuvolan terveydenhoitajat ovat vastanneet normaalien synnytysten jälkitarkastuksista.

Hamina

Hamina on jaettu lastenneuvolatoiminnan osalta 6 alueeseen. Lastenneuvolan terveydenhoitajat hoitavat myös perusopetuksen (luokat 1—6) kouluterveydenhuollon lukuun ottamatta Vehkalahten alakoulua.

Hamina on jaettu äitiysneuvoloiden ja perhesuunnittelun osalta neljään alueeseen.

Pyhtää

Neuvolapalvelut järjestetään osana muuta terveyskeskustoimintaa.

Kaakon kaksikko

Äitiys- ja perhesuunnitteluneuvolapalvelujen sekä lastenneuvolapalvelujen vastaanotot ovat Miehikkälän ja Virolahden terveysasemilla. Palvelu hankitaan Attendo Terveyspalvelut Oy:ltä osana terveyskeskustoiminnan kokonaisulkoistusta. Attendon palveluksessa näitä tehtäviä hoitaa noin kolme terveydenhoitajaa, joilla on vastaanotot molemmissa kunnissa.

Erot

- Kaakon kaksikossa kaikki neuvolapalvelut ostopalveluna
- Kotkassa ja Haminassa kaikki toiminta on omaa.
- Kotkassa neuvolapalvelut ja kouluterveydenhuolto on erotettu omiksi toiminnoikseen.

Yhtäläisyydet

- Lapsen ääni –hankkeessa kehitetyt yhteiset toimintamallit (laajat terveystarkastukset, monitoimijainen perhevalmennus)

Yksi / kaksi kuntaa

- Neuvolapalveluissa ei tapahtuisi suuria muutoksia kuntaliitoksissa.

3.3 Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstö	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
vastaava terveydenhoitaja	0,4				0,4
terveydenhoitaja	15	4	1		20
lääkäri /1 pv/vko			0,2		0,2
yhteensä	15,4	4	1,2	0	20,6

Kotka

Kotkassa jokaiselle koululle ja oppilaitokselle on nimetty oma terveydenhoitaja ja lääkäri. Opiskeluterveydenhuolto jakautuu toisen asteen ja korkea-asteen oppilaitoksiin.

Syksyllä 2014 korkea-asteen oppilaitokset yhdistyvät yhteen toimipisteeseen, jolloin myös terveydenhoitajien työ selkiytyy ja tavoitettavuus paranee. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärit ovat terveysasemien lääkäreitä, jotka hoitavat terveysasematyönsä lisäksi kouluterveydenhuoltoa.

Hamina

Lastenneuvolan terveydenhoitajat hoitavat myös perusopetuksen (luokat 1—6) kouluterveydenhuollon lukuun ottamatta Vehkalahden alakoulu. Näiden kuuden terveydenhoitajan lisäksi koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa työskentelee 4 terveydenhoitajaa. Opiskeluterveydenhuolto antaa palvelut toisen asteen oppilaitoksiin.

Pyhtää

Kouluterveydenhuolto tuotetaan omana toimintana kouluilla. Ostopalveluina hankitaan psykologin ja psykiatrisen sairaanhoitajan palveluita.

Kaakon kaksikko

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto liittyvät myös Miehikkälän ja Virolahden terveysasemien toimintaan. Palvelut hankitaan Attendo Terveyspalvelut Oy:ltä osana terveyskeskustoiminnan kokonaisulkoistusta. Kouluterveydenhoitajat huolehtivat Kaakon kaksikon kouluterveydenhuollosta ja toisen asteen opiskelijaterveydenhuollosta. Attendon palveluksessa tätä tehtävää hoitaa n. 1,5 terveydenhoitajaa.

Erot

- Kotkassa kouluterveydenhoitajat eivät toimi neuvoloissa, paitsi koulujen kesälomien aikana
- Haminassa kouluterveydenhoitajat hoitavat myös neuvolapalveluita
- Kaakon kaksikossa palvelut ulkoistettu

Yhtäläisyydet

- Kaikille kouluille tarjotaan palvelut, palvelut samansisältöisiä

Yksi kunta/Kaksi kuntaa

- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa ei tapahtuisi suuria muutoksia kuntaliitoksissa.

4. Vanhustenhuollon palvelut

Ikäihmisten prosenttiosuus väestöstä (THL 2012)	Kotka	Hamina	Pyhtää	Miehikkälä	Virolahti
65 vuotta täyttäneet	22,3	23,9	21,6	30,3	25,5
75 vuotta täyttäneet	10,0	10,6	9,3	15,9	12,0
85 vuotta täyttäneet	2,8	2,9	2,5	4,8	3,4

4.1 Ennaltaehkäisevät palvelut

Ennaltaehkäisevä toiminta on monipuolista yhteistyötä kunnan eri hallintokuntien, kolmannen sektorin toimijoiden, korttelikotien, seurakuntien ja ikäihmisten kesken. Ennaltaehkäisevän toiminnan tavoitteena on tukea ikäihmisen osallisuutta, toimintakykyä ja itsehoitoa sekä mahdollistaa kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Ennaltaehkäisevää toimintaa tehdään kunnissa erimuotoisena. Ennaltaehkäisevä työ on esimerkiksi palveluohjausta ja -neuvontaa sekä hyvinvointia lisääviä kotikäyntejä, joihin on yhteisesti sovitut seudulliset toimintamallit.

Kotka

80- ja 85-vuotiaille tehdään suunnatut, hyvinvointia edistävät kotikäynnit. Heille järjestetään myös ryhmätapaamisia. Terveystarkastus kutsuu kaikki 70-vuotiaat hyvinvointitapaamisiin ja -tilaisuuksiin, joissa annetaan ohjausta ja neuvontaa hyvinvoinnin edistämisestä. Lisäksi kaikilla 70-vuotiailla on mahdollisuus henkilökohtaiseen tapaamiseen terveydenhuollon ammattilaisen kanssa. Erilaisia ryhmiä, mm. liikunta- ja muisti, järjestetään yhteistyössä eri tahojen kanssa. Järjestöt saavat toimintaansa vuokra-avustuksia jäämistövaroista.

Ennaltaehkäisevään toimintaan ei ole erikseen kohdennettuja kustannuksia eikä erillistä henkilökuntaa.

Hamina

Haminassa toimii erillinen ikäihmisten neuvola, jonka perustehtävänä on yli 65-vuotiaiden opastus ja ohjaus keskitetysti neuvolan tiloissa, kodeissa tai ryhmätapaamisissa.

Neuvolan palveluja ovat ennaltaehkäisevä- ja dementia-työ, muistitutkimukset, kuulon tutkimus, fyysisen toimintakyvyn arviointi ja testaus, liikuntaneuvonta, liikuntaryhmät sekä mielenterveys- ja päihdeneuvonta. 70—75-vuotiaille tarjotaan hyvinvointitapaamisia. Hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä tehdään 80-, 85-, 90- ja 95-vuotiaille.

Henkilöstö: 1 palveluohjaaja
1 liikunnanohjaaja
1 terveydenhoitaja
1 psykiatrinen sairaanhoitaja
1 fysioterapeutti

Pyhtää

Hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä tehdään 80-vuotiaille. Yhden terveydenhoitajan työtehtäviin kuuluu osana seniorineuvonta. Ikäihmisille järjestetään toimintakykyä ylläpitävää liikuntaa.

Ennaltaehkäisevään toimintaan ei ole erikseen kohdennettuja kustannuksia eikä erillistä henkilökuntaa.

Kaakon kaksikko

75-vuotiaille tarjotaan terveystarkastuksia ja yhteistapahtumia, joihin sisältyy kuntoutuksellisia elementtejä. 80-vuotiaille tarjotaan hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä. Terveysliikuntaa ja ryhmäkuntoutusta järjestetään liikuntatoimen ja kuntoutuksen yhteistyönä.

Ennaltaehkäisevään toimintaan ei ole erikseen kohdennettuja kustannuksia eikä erillistä henkilökuntaa.

Erot

- Haminassa ikäihmisten neuvola, jossa oma henkilöstö
- Muilla kunnilla ei erillistä henkilöstöä ennaltaehkäisevään toimintaan, toteutetaan muun työn osana
- Kotkassa toimii terveydenhuollon alaisuudessa terveyden edistämisen yksikkö
- Geriatriapalvelut vain Kotkassa, muistipoliklinikan yhteydessä
- Kotkalla jäämistövarat käytetään eläkeläisten virkistykseen järjestötoimintaa tukemalla (mm. tukea harrastustilojen vuokriin)

Yhtäläisyydet

- Yhteisesti sovitut toimintamallit: palveluohjaus ja neuvonta sekä hyvinvointia edistävät kotikäynnit/terveystapaamiset
- Monipuolinen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa - eri hallintokunnat, kolmas sektori ja seurakunnat

Yksi kunta

- Palvelukokonaisuuksien ja toimintatapojen yhdenmukaistaminen
- Paremmiin kohdennetut henkilöstö- ja muut resurssit ennaltaehkäisevään työhön
- Mahdollisuus kehittää ja organisoida ennaltaehkäisevä toiminta niin, että sen vaikuttavuus paranee

Kaksi kuntaa

- Ei hyötyjä nykyrakenteeseen verrattuna.

4.2 Kotihoito

Kotihoito tukee perheen ja yksilön elämän hallintaa ja omatoimista suoriutumista kotipalvelun, kotisairaanhoidon, kuntoutuksen, päivätoiminnan ja lyhytaikaishoidon keinoin. Palvelu perustuu yksilölliseen palvelutarpeen arviointiin ja henkilökohtaiseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Kotona selviytymistä tukevia palveluja voivat olla palveluohjaus, tilapäinen kotihoito, säännöllinen kotihoito, tehostettu kotisairaanhoido, yöpartio, kotikuntoutus, turvapuuhelinpalvelu, saunapalvelut, ateriapalvelut, asiointipalvelut, vaatehuolto, päivätoiminta, omaishoito sekä lyhytaikaishoito.

Kotihoidon peittävyys (THL 2012)	Kotka	Hamina	Pyhtää	Miehikkälä	Virolahti
yli 75-vuotiaat säännöllisen kotihoidon piirissä vastaavan ikäisistä	8,6 %	14,3 %	9,8 %	11,3 %	13,6 %
yli 75-vuotiaat kotona asuvat	88,7 %	91,5 %	90,4 %	84,7 %	87,9 %

Henkilöstö kotihoidossa	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
osastonhoitaja/kotihoidon esimies/avopalveluohjaaja	6	2	1	1	10
liikunnanohjaaja	1,5				1,5
fysioterapeutti	2	1	1		4
toimistos sihteeri	2	2			4
lähihoitaja/kodinhoitaja/perushoitaja	127	60	11	19	217
terveydenhoitaja	5				5
kotiavustaja	9,5	1			10,5
palveluohjaaja	9	4			13
sairaanhoidaja	37	15	5	2	59
sosiaaliohjaaja	1				1
yhteensä	200	85	18	22	325

Kotka

Kotihoidon kuuluu Kotkassa 3 kotihoidon aluetta ja keskitetty kotihoito (koti-sairaala, SAS/kotiutustiimi, vammaustiimi, päiväsaairaala, omaishoito, ostopalvelut ja sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetuspalvelut sekä ennaltaehkäisevä toiminta). Palvelusetelit ovat käytössä päivätoiminnassa, palvelutalojen kotihoidossa, lyhytaikaishoidossa ja tilapäisessä kotihoidossa.

Hamina

Haminassa kotihoito on keskitetty yhteen toimipisteeseen. Työt jakautuvat neljän tiimin kesken alueittain. Palvelumuotoina ovat kotihoito, tehostettu kotihoito, tukipalvelut, päiväkeskustoiminta, omaishoito, lyhytaikaishoito, kuntoutus sekä tilapäinen kotihoito.

Pyhtää

Kotihoidon toiminta on jaettu kahdelle alueelliselle tiimille: Siltakylän ja Kirkonkylän tiimeille. Palvelumuotoina ovat kotihoito, tehostettu kotihoito, tukipalvelut, päiväkeskustoiminta, omaishoito, lyhytaikaishoito, kuntoutus sekä tilapäinen kotihoito. Näiden lisäksi vuoden 2013 marras—joulukuussa on aloitettu teknologia-avusteisen asumisen kokeilu. Kotihoidossa otetaan käyttöön toiminnanohjausjärjestelmä ja toimintaa muutetaan sen mukaisesti.

Kaakon kaksikko

Kaakon kaksikon kotihoito toimii kahdessa tiimissä. Molemmissa kunnissa on tukikohdat. Lisäksi Virolahdella Klamilassa toimii ”satelliitti tiimi”. Yöaikainen turvapuhelinpäivystys ostetaan paikalliselta ensihoitoyksiköltä (Falck), joka päivystää Miehikkälässä. Palvelumuotoina ovat kotihoito, tehostettu kotihoito, tukipalvelut, päiväkeskustoiminta, omaishoito, lyhytaikaishoito, kuntoutus sekä tilapäinen kotihoito.

Päivätoimintaa ostetaan jonkin verran Palveluyhdistys Ratevalta. Kunta tukee siellä tapahtuvaa ennaltaehkäisevää vapaaehtoistoimintaa ja hanketoimintaa.

4.2.1 Omaishoito

Omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Tuen tavoitteena on tukea kotihoitoa ja hoitajan hoitotyötä. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta sekä omaishoitoa tukevista sosiaalihuollon palveluista. Käytössä on yhteinen seudullinen malli, jossa omaishoidon piirin pääsyn kriteerit ja maksut ovat samat. Kotkassa ja Haminassa omaishoito jakaantuu vanhustenhuollon ja sosiaalihuollon alaisuuteen. Muissa kunnissa omaishoito sijoittuu vanhustenhuollon alle.

	Kotka	Hamina	Pyhtää	Miehikkälä	Virolahti
Omaishoidon peittävyys (THL 2012) yli 75-vuotiaat	5,9 %	4,8 %	4,2 %	4,3 %	5,0 %
Asiakasmäärät 2013 (kaikki ikäryhmät)	555	192	44	25	39

Erot

- Kotkassa on koti- ja päiväsairaala
- Kotkassa käytössä kotihoidon palvelusetelit
- Päiväkeskustoiminta tuotetaan eri tavoilla
- Tukipalvelut on järjestetty eri tavoin
- Omaishoidon hallinnointi

Yhtäläisyydet

- Samat toimintamallit, kriteerit ja asiakasmaksut, jotka on laadittu seudullisesti Kaste-hankkeissa
- Kotihoidon palvelut saatavilla viiveettä kaikissa kunnissa
- Kaikilla kunnilla on tehostettua kotihoitoa
- Kaikki kunnat tuottavat suurimman osan kotihoidosta omana toimintana ja ostavat lisäksi eri palveluja yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta
- Kaikilla sosiaalihuoltolain mukaiset kuljetukset samoilla kriteereillä
- Yhteiset omaishoidontuen kriteerit ja maksuluokat

Yksi kunta

- Nykytilanteessa on jo monilta osin yhteiset toimintamallit ja tuottamistavat. Ainoana keskeisenä muutoksena nykytilanteeseen olisi hallinnon keventäminen.
- Palvelu on lähipalvelua ja pysyy sellaisena.
- Resurssien ja erityistyöntekijöiden kohdentaminen onnistuu paremmin koko alueella.
- Tiimien toiminta-alueet ja rakenteet muuttuisivat esimerkiksi kunta-rajolla.

Kaksi kuntaa

- Ei muutoksia nykyrakenteeseen verrattuna.
- Kotkan kotisairaalan ja päiväsairaalan palvelut olisivat myös Pyhtään käytössä

4.3 Hoivapalvelut

Hoivapalvelut voivat koostua ympärivuorokautisesta tehostetusta palveluasumisesta (hoiva-asuminen), lyhytaikaishoidosta, tuetusta palveluasumisesta ja laitoshoidosta. Hoiva-asumisen paikoista vastaavat ja paikat myöntävät kunkin kunnan SAS-työryhmät yhteisen toimintamallin ja kriteerien mukaisesti.

Lyhytaikaishoito on tarkoitettu omaishoitajien jaksamisen tukemiseen ja omaishoidettavien kuntoutumiseen. Säännöllisillä lyhytaikaisilla hoitojaksoilla tuetaan kotona asuvien toimintakykyä.

Ympärivuorokautisen hoidon peittävyys (THL 2012)	Kotka	Hamina	Pyhtää	Miehikkälä	Virolahti
75 vuotta täyttäneistä tehostetussa palveluasumisessa	8,3 %	6,6 %	9,6 %	11,8 %	8,6 %
75 vuotta täyttäneistä vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa laitoshoidossa	3 %	1,8 %	0 %	3,5 %	3,3 %

Henkilöstö hoivapalvelut	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
osastonhoitaja	7				7
hoivayksikön esimies/ vast. sairaanhoitaja/ vastaava hoitaja		3		2	5
toimistosihteerit	3				3
askarteluohjaaja/virike- toiminnan ohjaaja	2	1			3
asumispalvelu- koordinaattori	1				1
sosiaaliohjaaja	1				1
sosiaalityöntekijä	2				2
kotiavustaja	5	1			6
sairanhoitaja	40,3	11		9	60,3
lähihoitaja/perushoitaja/ kodinhoitaja	202	98		37	337
hoitoapulainen		2		5	7
fysioterapeutti	7	1			8
kuntohoitaja		1			1
liikunnanohjaaja	0,5				0,5
pesulatyöntekijä				1	1
yhteensä	270,8	118	0	54	442,8

Kotka

Kotkassa hoivapalvelut koostuvat hoiva-asumisesta ja lyhytaikapaikoista. Laitoshoidon on purettu elokuussa 2013 ja tuetun palveluasumisen tuottaa kotihoito tai yksityiset palveluntuottajat. Hoiva-asumisen yksiköitä on eri kaupunginosissa, Karhulassa, Karhuvuorella, Hovinsaarella ja Kotkansaarella. Uusia ryhmäkoteja on rakenteilla Eskolan alueelle ja Karhuvuoreen.

Yksiköt ja asukasmäärät

Omat:

Karhuvuorikoti	45
Pihkapolun hoivakoti	38
Hovinsaaren hoivakoti 2	60
Saarnikoti	40
Lehmuskoti	40
Pihlakoti	27
Villa Karhula	59
Yhteensä	309

Ostopalvelut:

Attendo/Hovinsaaren hoivakoti 1	60
Attendo/Hovinsaaren hoivakoti 3	60
Vetreä	60
Mediverkko/Villa Otsola	59
A-klinikka	23
Mikeva	9
Muut pienet hoivakodit	9
Yhteensä	281

Palvelusetelit:

110

Lyhytaikaishoidon yksiköt:

Virkkula	18
Kotikuntoon	16
yksityiset	12
Yhteensä	46

Hamina

Haminan hoivapalvelut koostuvat hoiva-asumisesta ja laitoshoidosta. Tuettua palveluasumista on kahdessa yksikössä ja palvelun tuottaa kotihoito.

Yksiköt ja asukasmäärät:

Oma (hoiva-asuminen):

Saviniemen hoivakoti	70
Muuraskoti	25
Kellokallion palvelukeskus	45
Summankoti	11
yhteensä	151

Ostopalvelut:

35

Palvelusetelit:

58

Laitoshoito:

Saviniemen hoivaosasto/Suvanto 30

Lyhytaikaishoidon yksiköt:

Saviniemen hoivaosasto/Ulappa 19

Pyhtää

Pyhtään hoivapalvelut koostuvat hoiva-asumisesta ja lyhytaikaishoidosta. Palvelut hankitaan kokonaisuudessaan ostopalveluina: Vanhustenhuoltoyhdistys Mäntyrinteeltä ostetaan 44 paikkaa ja Coronarialta 30 pitkäaikaista ja 8 lyhytaikaista paikkaa.

Ostopalvelut:

Mäntyrinne 44

Coronaria 30

Lyhytaikaispaikat: 8

Palveluseteleitä ei ole käytössä.

Kaakon kaksikko

Hoivapalvelut koostuvat hoiva-asumisesta ja lyhytaikaispaikoista.

Omat:

Miehikkälä
Kunila 46 (pitkä- ja lyhytaikaishoitoa)

Virolahti
Villinranta 40 (joista 2 lyhytaikaispaikkaa)

Ostopalvelut:

Tuettu palveluasuminen:

Rateva 14

Palveluseteleitä ei ole käytössä.

Erot

- Pyhtäällä kaikki palvelut tuotetaan ostopalveluna
- Kaakon kaksikko järjestää hoiva-asumisen kokonaan omana tuotantonaan
- Haminalla ja Kotkalla hoivapalveluista on noin puolet omaa tuotantoa
- Haminalla ja Kotkalla on käytössä samansuuruiset palvelusetelit, muilla kunnilla ei palveluseteliä käytössä
- Haminassa on vielä tällä hetkellä pitkäaikaista laitoshoidoa, muissa kunnissa laitoshoido on purettu

Yhtäläisyydet

- Kaikilla on lyhytaikaishoitoa
- Toimintamallit ja asukaskriteerit ovat samat (SAS)
- Kaikissa kunnissa on sama henkilöstömitoitus (0,6)
- Hoivakodit ovat sijoittuneet tällä hetkellä alueelle tasaisesti

Yksi kunta

- Vaativiin ja määrältään vähäisiin erityistarpeisiin vastaaminen on helpompaa. Esim. psykogeriatrisen yksikön ja saattohoitokodin perustaminen mahdollista. (Kyseessä palvelun laadun parantuminen nykytilanteeseen verrattuna.)
- Yhteinen hankinta ja kilpailutus, vähemmän hallintoa ja mahdollisuus volyymietuihin
- Keskitetty ”palveluohjauskeskus”, johon asiakkaat ottavat yhteyttä eri asioissa.
- Yhteistyön parantaminen erikoissairaanhoidon kanssa, esimerkiksi kaikille kunnille yhteinen kotiutushoitajatoiminta
- Tukipalveluiden parempi koordinointi yhden kunnan mallissa

Kaksi kuntaa

- Ei muutosta nykyrakenteeseen verrattuna
- Ei henkilöstövaikutuksia

5. Sosiaalihuolto

	Kotka	Hamina	Pyhtää	Miehikkälä	Virolahti
Toimeentulotuki €/asukas (THL 2012)	207 €	118 €	54 €	84 €	93 €
Työttömien osuus työvoimasta % (TEM 31.12.2013)	19,3	14,7	11,6	10,4	8,1
Kelan maksut työttömyydestä € (2013)	4.186.000	863.000	149.000	67.000	90.000
Kodin ulkopuolelle sijoitetut alle 18-vuotiaat % -osuus vastaavan-ikäisistä (THL 2012)	1,9	1,3	0,8	0	0
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18–20-vuotiaat % -osuus vastaavan-ikäisistä (THL 2012)	0,8	0,7	0	0	4,3

5.1 Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityön henkilöstö	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
sosiaalityöntekijä/ohjaaja	5,5	4	0,5	1,7	11,7
etuuskäsittelijä	11	3	0	0	14
palveluneuvoja	2	2	0	0	4
toimistosihteerit/taloussihteerit	3*	3,5*	1	0	7,5
yhteensä	21,5	12,5	1,5	1,7	37,2

*Palvelevat koko sosiaalihuollon vastuualuetta

Kotka

Aikuissosiaalityön ja toimeentulotuen palvelut tuotetaan Kotkansaaren sosiaalitoimistossa. Päihdehuolto hankitaan ostopalveluna A-klinikalta. Laitoskuntoutus hankitaan eri tuottajilta tarpeen mukaan asiakaskohtaisilla maksutoumuksilla.

Hamina

Aikuissosiaalityö ja toimeentulotuki järjestetään yhdessä sosiaalitoimistossa Haminan keskustassa. Päihdehuolto ostetaan pääosin Kymen A-klinikka-toimelta. Ei omia yksiköitä, ainoastaan yksi sosiaalitoimisto.

Pyhtää

Kunnassa on yksi aikuissosiaalityöntekijä. Etuuskäsittelijänä toimii taloussihteerit. Kuntouttavan työtoiminnan ohjaajana on toiminut työllistetty.

Kaakon kaksikko

Kaakon kaksikon aikuissosiaalityö toimii kahdessa toimipisteessä: Miehikkälän sosiaali- ja terveystoimistossa ja Virolahden sosiaalitoimistossa.

Tehtäviä hoitaa pääasiassa kaksi sosiaaliohjaajaa, joilla molemmilla on myös muita tehtäviä. Sosiaali- ja terveysjohtaja hoitaa asiakastyön ohjausta ja mm. osallistuu toimeentulotuen harkintapalaveriin.

Päihdepalvelut hankitaan pääosin A-klinikalta. Ns. kaksoisdiagnoosiasiakkaita hoidetaan Kaakon kaksikon omissa mielenterveyspalveluissa.

Erot

- Toimeentulotuen soveltamisohjeet ovat joka kunnalla omat.

Yhtäläisyydet

- Kaikilla samat palvelut.
- A-klinikka tuottaa kaikille pääosan päihdehuollon palveluista.

Yksi kunta

- Ei suuria muutoksia tai volyymietuja kuntaliitoksissa.
- Ei muutoksia palveluverkkoon.
- Ohjeistusten / kriteerien yhtenäistäminen (harkinnanvaraisissa etuuksissa).
- Ei henkilöstövaikutuksia

Kaksi kuntaa

- Ohjeistusten ja kriteerin yhtenäistäminen kahdessa kunnassa
- Ei henkilöstövaikutuksia

5.2 Lapsiperheiden sosiaalityö ja sijaishuolto

Lastensuojelun avohuollon toimintaa ovat mm:

- taloudellinen tuki, tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta, lasten loma- ja virkistystoiminta
- lapsiperhetyön tuki, tukiasuntotoiminta
- avohuollon sijoitukset kodin ulkopuolelle (lastenkodissa tai sijaisperheessä)
- koko perheen hoitajaksot sekä erilaiset yhteistyökumppaneiden kanssa sovitut tuen muodot (esim. vanhempi- lapsikeskuksen tuki, lapsen päivähoito avohuollollisena tukitoimena)

Lisäksi tässä lapsiperheiden sosiaalityön alla käsitellään myös sijaishuoltoa.

Lapsiperheiden sosiaalityön ja sijaishuollon henkilöstö	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
sijaishuollon johtaja	1				1
sosiaalityöntekijä/johtava sosiaalityöntekijä	18	7	1	1	27
sosiaaliohjaaja/ohjaaja	43	1	1	2	47
lastenvalvoja	2				2
toimistosihteeri	3				3
perhetukik.laitostyo		13			13
perhetyö/perhetyöntekijä	13	6			19
yhteensä	80	27	2	3	112

Kotka

Lastensuojelun palvelut järjestetään Karhulan sosiaalitoimistossa.

Sijaishuollon toimisto Karhulassa vastaa kodin ulkopuolisten sijoituspaikkojen hankinnasta, tukihenkilöiden ja -perheiden valmennuksesta sekä perhehoitajien koulutuksesta ja ohjaamisesta. Pienten lasten sijoitukset järjestetään pääosin perhehoitona, nuorten sijoituspaikat hankitaan lähinnä ostopalveluna eri yksiköistä. Kotka myy perhehoidon palveluja naapurikunnille.

Kaupungin omat sijaishuollon yksiköt ovat:

Taimelan vastaanottokoti (< 12-vuotiaat), paikkoja 6

Kotomäen vastaanottokoti nuorille, paikkoja 7

Koivulan nuorten yhteisö, paikkoja 7

Ostopalveluna hankitaan ensi- ja turvakotiyhdistykseltä avopalveluina tapauspaikka, tenavatuvat, lasten yökylä, miesten ryhmä, naisten ryhmä, varummila, vapaaehtoistyön koordinointi, baby blues- ja unikoulutoiminta, Alvari-perhetyötä sekä perhekuntoutusyksikkö Aittistuvan palveluja.

Nuorisoryhmä tuottaa nuorten matalan kynnyksen palveluja. Tavoitteena on lastensuojelun sijoitusten ehkäiseminen ja perheiden ja nuorten tukeminen. Ryhmä vastaa nuorten rikosoikeudellisesta edustamisesta ja tukiasumisen järjestämisestä.

Hamina

Lastensuojelun palvelut tuotetaan sosiaalitoimistossa. Sijaishuollon palveluja varten on oma yksikkö, Sahakosken perhetukikeskus. Tehtävät pystytään hoitamaan säädetyissä määrärajoissa.

Pyhtää

Lasten asioista vastaava sosiaalityöntekijänä on sosiaalipalvelupäällikkö. Sosiaaliohjaaja on aloittanut vuoden 2014 alusta. Neuvolan perhetyöntekijä toimii osittain lastensuojelun tukena.

Sijaishuollon perhehoidon koordinaatiosta on sopimus Kotkan kanssa. Laitoshuolto ostetaan kokonaisuudessaan ja suurin osa avohuollon palveluista on myös ostopalvelua.

Kaakon kaksikko

Kaakon kaksikon lapsiperheiden sosiaalityö hoidetaan pääasiassa Virolahden sosiaalitoimistossa. Tehtäviin kuuluu lastensuojelu, ehkäisevät palvelut, perhetyö, lastenvalvojan tehtävät (isyys-, huolto-, tapaamis- ja elatusasiat) sekä Miehikkälän koulukuraattorin tehtävät. Tehtävät pystytään hoitamaan säädetyissä määrärajoissa.

Sijaishuolto hankitaan tapauskohtaisesti harkiten, pääasiassa yksityisiltä perhekodeilta. Lisäksi on yksi pitkäaikainen sijaisperhesijoitus kunnan omalla sopimuksella. Perhehoidosta on puitesopimus Kotkan kanssa, mutta ei sijoituksia.

Erot

- Haminalla on perhetukikeskus, jossa myös vanhemmuuden arviointia. Palvelua myydään muille kunnille.
- Kotkalla kaksi vastaanottoyksikköä ja nuorten yhteisö Koivula
- Pyhtää ja Kaakon kaksikko ostavat kaikki sijaishuollon palvelut

Yhtäläisyydet

- Sijaisperhepalveluista on yhteistyösopimus kuntien välillä, Kotka tuottaa palvelut.
- Lastensuojelun edunvalvonta kaikilla Socomilta.

Yksi kunta

- Yhteistyömahdollisuuksia esim. perheoikeudellisissa kysymyksissä.
- Lastensuojelun sosiaalityön osaamisen erikoistuminen, sijaishuollon yksiköiden erikoistuminen paremmin mahdollista

Kaksi kuntaa

- Parempi erikoistuminen nykytilanteeseen verrattuna.

5.3 Sosiaalipäivystys- ja kriisipalvelu

Kotka

Kotkan tukikeskus Villa Jensen tuottaa virka-ajan ulkopuolista kriisi-, päivystys- ja turvaanottopalvelua Kotkan, Haminan, Virolahden, Pyhtään ja Miehikkälän asukkaille. Työhön sisältyy puhelinauttaminen sekä keskustelu, ohjaus, neuvonta, turvallisuuden takaaminen, omatoimisuuden tukeminen, yöpyminen tarvittaessa sekä turva-asuminen, joka on lyhytaikaista, suunnitelmallista asumista.

Villa Jensenin työntekijät organisoivat kriisiavun sekä psykologisen jälkipuinnin. Kuntien sosiaalityöntekijät osallistuvat takapäivystykseen sovittuina viikonloppuina.

Henkilöstö: 10 ohjaajaa

Hamina, Pyhtää ja Kaakon Kaksikko

Kunnat ostavat palvelut Kotkasta, tukikeskus Villa Jenseniltä. Kaakon kaksikossa on psykososiaalisen tuen verkosto, joka auttaa ensivaiheen kriisitilanteissa ja tarjoaa debriefing-palveluja.

Erot

- Kotka tuottaa palvelut ja myy niitä muille kunnille

Yhtäläisyydet

- Sosiaalityön takapäivystys tehdään kuntayhteistyönä
- Kuntien sosiaalityöntekijät ovat vuorollaan Villa Jensenissä lauantaisin ja sunnuntaisin klo 8—12 aktiiviyössä. Resurssia ei tuhlata varallaoloon vaan varataan arkityöhön.
- Takapäivystys perustuu vapaaehtoisuuteen, sosiaalityön johtajat ottavat puheluja, virallista takapäivystystä ei ole lainkaan

Yksi kunta

- Takapäivystys on mahdollista järjestää joustavammasi yhden kunnan mallissa.

Kaksi kuntaa

- Ei muutosta nykyrakenteeseen verrattuna.

5.4 Maahanmuuttajapalvelut

Maahanmuuttaja-palveluiden henkilöstö	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
maahanmuuttajatyön johtaja	1				1
palveluneuvoja	2,5				2,5
sairaanhoitaja	1				1
sosiaaliohjaaja	2				2
sosiaalityöntekijä	1				1
etuuskäsittelijä	1				1
toimistosihteeri	2				2
tulkkikoordinaattori	1				1
vastaava tulkkikoordinaattori	1				1
seudullinen maahanmuutto-koordinaattori	1				1
yhteensä	13,5	0	0	0	13,5

(vastaanottokeskuksen henkilöstö ei sisälly tähän)

Kotka

Maahanmuuttajapalveluihin sisältyy seudullinen maahanmuuttopalvelujen koordinointi sekä alkuvaiheen neuvontapalvelut. Maahanmuuttajapalveluissa tuotetaan maahanmuuttajien tukipalvelut vastaanottokeskusvaiheen jälkeen sekä suunnitellaan ja toteutetaan kiintiöpakolaisten vastaanotto.

Kielikursseja ja kotouttamistoimenpiteitä järjestetään yhdessä muiden viranomaisten kanssa.

Maahanmuuttajien toimeentulotuen käsittely korvauksaikana tapahtuu Kotkan osalta maahanmuuttajapalveluissa.

Tulkkivälitys toimii osin seudullisena. Myös Kouvola on siinä mukana.

Hamina, Pyhtää ja Kaakon kaksikko

Maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksen järjestää Kotka ja muut kunnat osittavat palveluita. Varsinaiset palvelut järjestävät kunnat itse (mm. sosiaalityö, koulutus ja päivähoito).

Lisäksi Haminassa ja Virolahdella on Rodnik ry:n ylläpitämä neuvontapiste, jota kunta tukee tarjoamalla tiloja ja olemalla yhteistyössä joissakin työllistämistoimissa.

Erot / yhtäläisyydet

- Kotka tuottaa palvelut, muut kunnat ostavat.
- Tulkkikeskus Kotkassa, muut ostavat osan tarvitsemistaan palveluista.
- Haminassa ja Virolahdella Kaakonkulman maahanmuuttajat Rodnik ry:n neuvontapalvelu.

Yksi kunta

- Seudulliset palvelut jo nykytilanteessa, ei muutosta kuntaliitoksissa
- Palveluhankinnoista ei tarvitse tehdä kuntakohtaisia sopimuksia Kotkan kanssa

Kaksi kuntaa

- Palveluhankinnoista edelleen sopimus kahden kunnan kesken

5.5 Työllisyyspalvelut

Työllisyyspalveluiden henkilöstö	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
Väylän johtaja	1				1
työllisyyspalvelupäällikkö	1				1
sosiaaliohjaaja/työvoimaohjaaja	6	4			10
terveydenhuollon ammattilaiset	2				2
työllisyys sihteeri	2				2
yhteensä	12	4	0	0	16

Kotka

Työvoiman palvelukeskus Väylän tehtävänä on tukea asiakkaan työnhakua ja elämänhallintaa sekä tarjota monipuolisia kuntouttavia ja aktivoivia toimenpiteitä. Tavoitteena on moniammatillisesti selvittää ja poistaa asiakkaan työllistymisen esteitä ja parantaa hänen työmarkkinavalmiuksiaan sekä edistää arjessa selviytymistä.

Muut työllisyystoimet: aikuisten työpajatoiminta ostona, nuorten työpajatoiminta ostona Ekamilta, kuntouttavaa työtoimintaa ostopalveluna, etsivä nuorisotyö, palkkatuki, yhdistysten kuntalisä työllistämiseen.

Hamina, Pyhtää ja Kaakon kaksikko

Työvoiman palvelukeskus Väylä tuottaa palvelut. Kaakon kaksikossa asiakasvastaanottoa hoidetaan kuukausittain Miehikkälän ja Virolahden sosiaali-toimistoissa yhteistyönä Väylän työvoimaohjaajan ja kunnan sosiaaliohjaajan kesken.

Erot / yhtäläisyydet

- Haminassa ja Kotkassa on Väylän (työvoiman palvelukeskus) kiinteät toimipisteet, muissa kunnissa käydään.

Yksi kunta / kaksi kuntaa

- Seudulliset palvelut, ei muutosta kuntaliitoksissa.

5.6 Vammaispalvelut

Vammaispalveluissa vastataan kehitysvammalain ja vammaispalvelulain mukaisista palveluista, niitä koskevasta päätöksenteosta ja palvelujen organisoinnista ja hankinnasta.

Vammaispalveluiden henkilöstö	Kotka	Hamina	Pyhtää	Kaakon kaksikko	yht.
vammaispalveluohjaaja/ sosiaaliohjaaja/avohuollon ohjaaja	5	1		0,3	6,3
sosiaalityöntekijä	2		0,5		2,5
toimistosihteeri	1,6				1,6
asumispalvelukoordinaattori	1				1
ohjaajat	43			6	49
vastaava ohjaaja	1			1	2
henkilökohtainen avustaja				2	2
yhteensä	53,6	1	0,5	9,3	64,4

Kotka

Vammaispalvelulain mukaiset avustukset ja tukitoimet kuten henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt ja kuljetuspalvelut hoitaa vammaispalvelutoimisto.

Työ- ja päivätoiminta kehitysvammaisille hankitaan ostopalveluna kahdelta tuottajalta. Yksittäisiä ostoja tehdään muualla asuville asiakkaille. Palveluja hankitaan myös Carealta.

Kehitysvammaisille on kolme omaa yksikköä (ohjattu ja autettu asuminen) ja ostopalveluna 15-paikkainen autetun asumisen yksikkö. Lisäksi ostopalveluja hankitaan useilta tuottajilta yksilöllisesti. Asumispalveluja ostetaan edelleen Carealta.

Vaikeavammaisten asumispalveluja ostetaan eri tuottajilta asiakkaan yksilöllisiin tarpeisiin. Laitoshoitoa ostetaan Carealta vielä vuonna 2014.

Hamina

Vammaispalvelulain mukaiset avustukset ja tukitoimet kuten henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt ja kuljetuspalvelut hoitaa yksi sosiaaliohjaaja sosiaalitoimistossa omana toimintana. Kaste-ohjelman puitteissa on ollut seudullista yhteistyötä. Omia asumispalveluyksiköitä ei ole, kaikki asumispalvelut ostetaan. Kehitysvammapalvelut ostetaan Carealta ja Sotekilta.

Pyhtää

Vammaispalvelun sosiaalityö tuotetaan omana toimintana. Omia asumispalveluyksiköitä ei ole, kaikki asumispalvelut ostetaan. Kehitysvammapalvelut ostetaan Carealta.

Kaakon kaksikko

Vammaispalvelun sosiaalityön tehtävät (vammaispalvelulain toteutus) hoideaan pääasiassa Miehikkälän sosiaalitoimistosta käsin.

Kehitysvamma palvelut hoidetaan pääasiassa Kaakon kaksikon omana toimintana. Palvelut sisältävät avohuollon ohjauksen ja asumispalveluyksiköt: Miehikkälässä 9-paikkainen Niittytupa ja Virolahdella 12-paikkainen Välitupa. Lisäksi Miehikkälässä toimii päivätoimintayksikkö Puuhatupa molempien kuntien asiakkaille.

Ostopalveluina hankitaan tarvittaessa yksittäisiä asumispalveluja erityiseen tarpeeseen, tällä hetkellä yhdelle asiakkaalle Carean sosiaalipalveluista ja kahdelle asiakkaalle yksityisistä yksiköistä. Kehitysvammaisten työtoiminta ostetaan Sotek-säätiöltä ja Palveluyhdistys Ratevasta. Lisäksi kunta järjestää avotyötoimintaa omana toimintana.

Erot

- Pyhtää ja Hamina ostavat kaikki asumispalvelut, Kotkalla ja Kaakon kaksikolla on omia asumispalveluyksiköitä
- Ainoastaan Kaakon kaksikossa työ- ja päivätoimintaa omana toimintana

Yhtäläisyydet

- Matkanhallintajärjestelmä on yhteinen.
- Vammaispalvelujen lomakkeet (palvelusuunnitelma, asunnon muutostyöt) yhteisiä.
- Kaikki ovat mukana henkilökohtaisen avun keskus Henkassa.
- Lyhytaikaisen perhehoidon toimintamalli yhteinen.

Yksi kunta

- Vammaispalvelutoimistojen yhdistäminen, toiminnan järjestäminen paremmin yhdessä toimistossa.
- Toimintatavat ovat nykyisellään osin yhtenäiset ja avustusten myöntämiskriteerit melko samanlaiset.
- Vammaispalvelukuljetusten alue laajenee uuden kunnan lähikuntiin ja lisää kustannuksia

Kaksi kuntaa

- Ei muutoksia nykyrakenteeseen verrattuna.

6. Keskeiset huomiot kuntien mahdollisessa yhdistymisessä

Tässä luvussa tarkastellaan yleisellä tasolla mahdollisen kuntaliitoksen vaikutusta sosiaali- ja terveystalouden tarjontaan ja toiminnan rakenteeseen.

6.1 Palveluiden saatavuus ja kustannustehokkuus

Raportissa on arvioitu kuntaliitoksen vaikutuksia yhden ja kahden kunnan mallissa verrattuna nykyrakenteeseen. Vaikutuksia on pyritty arvioimaan mahdollisimman konkreettisesti ja käytännönläheisesti palvelualueetasolla. Yhden kunnan mallissa saavutetaan enemmän hyötyjä palveluiden saatavuudessa, laadussa ja kustannustehokkuudessa nykytilaan verrattuna. Kahden kunnan mallissa ei vastaavia hyötyjä saavuteta, koska kokonaisuudessa merkittävimmät hyödyt syntyvät Kotkan ja Haminan nykyisten toimintojen päällekkäisyyksiä purkamalla ja toimintaa kehittämällä. Pyhtään ja Kaakon kaksikon osalta hyötyjä saadaan erityispalveluiden saatavuuden paranemisesta. Tällä hetkellä palveluita järjestetään paljon myös kuntien välisten sopimusten kautta, jotka kuntaliitosten jälkeen purkautuisivat.

Yhden kunnan mallissa hyötyjä syntyy esimerkiksi mahdollisuudesta keskittää terveyskeskusten päivystys yhteen paikkaan. Terveyskeskuksilla säilyisi edelleen kiirevastaanottoaikoja. Nykyiset terveyskeskusten vuodeosastot pystyisivät tehostamaan toimintaansa profiloitumalla erilaisiin potilasryhmiin. Laitoskuntoutuksessa yksiköiden on mahdollista erikoistua eri asiakasryhmiin. Pienempivolyymisten toimintojen tehokkuus ja vaikuttavuus paranee, koska resurssit voidaan koota yhteen ja allokoida optimaalisemmin. Taloudelliset hyödyt hyödyt syntyvät toimintoja kehittämällä eivätkä realisoidu heti.

Suuremmalla kunnalla on paremmat mahdollisuudet toimia eri yhteistyötahojen kanssa. Yhden kunnan mallissa saavutetaan merkittäviä hyötyjä muun muassa kilpailutuksissa ja valtakunnallisissa hankkeissa. Kehittämistyö yhtenä kuntana on hallinnollisesti yksinkertaisempaa. Yhden kunnan mallissa kunnan väestöpohja on riittävän suuri, jotta Etelä-Kymenlaakso pääsee mukaan valtakunnalliseen kehittämistyöhön eri verkostoissa. Pienien kuntien vaikutusmahdollisuudet kansallisessa kehittämisessä ovat vähäiset.

Sekä palvelujen saatavuus että saavutettavuus pitää huomioida ja turvata kuntalaisten mahdollisuudet kunnallisten peruspalvelujen käyttöön. Mikäli palvelut etäännyvät liikaa ja asiakkaan kokonaistilanne ei ole peruspalvelujen ”hanskassa”, se voi johtaa kalliiden erityispalvelujen käyttöön ja palvelujen kustannusten hallitsemattomuuteen. Panostus oikea-aikaisiin laadukkaisiin peruspalveluihin on kannattavaa myös taloudellisesti.

Kuntaliitokset eivät vaikuta peruspalveluiden saatavuuteen kuntalaisten näkökulmasta. Kuntaliitoksilla pystytään paremmin turvaamaan peruspalveluiden saatavuus oikea-aikaisesti, osa lähipalveluina ja osa muilla tavoin toteutettuna. Yhden kunnan mallissa pystytään parantamaan erityispalveluiden saatavuutta koko alueella.

6.2 Palvelutuotannon organisointi

Nykytilanteessa kaikissa kunnissa on jokseenkin samat palvelut. Kuntien välillä on kuitenkin merkittäviä eroja palveluiden järjestämistavoissa. Pyhtäällä suuri osa palveluista tuotetaan ostopalveluina ja nyt Pyhtäällä suunnitellaan koko sote-sektorin ulkoistamista. Kaakon Kaksikossa pääasiallinen tuottamistapa on oma tuotanto lukuun ottamatta terveystalvuita, jotka tuotetaan pääosin ostopalveluina. Kotkassa ja Haminassa ostopalveluiden osuus vaihtelee eri palvelualueilla. Vain Kotkassa on omaa tuotantoa kaikissa toiminnoissa, muut kunnat ostavat pienempivolyymisiä palveluita Kotkalta.

Kuntien välinen vertailu on osoittautunut vaikeaksi, koska eri yksiköiden toiminnot sisältävät kuitenkin hyvin erilaisia kokonaisuuksia. Oleellista on muodostaa kokonaiskuva toimintatavoista. Toimintamallit, henkilöstömitoitukset ja kriteerit ovat pääosin yhteneväiset, koska sosiaali- ja terveystoimessa on tehty yhteistä alueellista kehitystyötä ja on oltu mukana yhteisissä hankkeissa, joiden tulokset on jalkautettu käytäntöön. Lisäksi toimintaa ohjaa vahvasti lainsäädäntö ja valtakunnalliset laatusuositukset.

Yhden kunnan mallissa palvelut järjestettäisiin yhdessä organisaatiossa ja päällekkäisyyksiä voitaisiin purkaa. Palvelutuotannon organisointi olisi yksinkertaisempaa ja vaatisi vähemmän hallinnollista työtä. Varsinaisessa palvelutuotannossa ei ole päällekkäisyyksiä. Tehostaminen näkyisi erityisesti erityisosaamista vaativissa tehtävissä, jotka voitaisiin organisoida kokonaisuuksina.

Kuntaliitosten vaikutus henkilöstön asemaan on pienempi kuin meneillään olevien kuntien ja valtionhallinnon rakenteellisten muutosten vaikutukset. Mahdolliset muutokset tulevat esille yksittäisten henkilöiden kohdalla. Koko henkilöstön osalta mahdollistuu paremmat tehtäväkierron ja urakehityksen mahdollisuudet. Kuntaliitosten avulla pystytään paremmin vastaamaan lisääntyvään palvelutarpeeseen pääsääntöisesti nykyisellä henkilöstöllä.

6.3 Palveluverkon rakenne ja lähipalvelut

Kuntaliitoskeskusteluissa korostuu usein huoli lähipalveluiden säilymisestä. Lähipalveluista puhuttaessa haasteeksi nousee se, että ei ole yhteistä käsitystä siitä mitä lähipalveluilla tarkoitetaan.

Lähipalvelun käsitettä ja sisältöä on käsitelty mm. THL:n raportissa 43/2010 ”Missä on lähipalvelu? Lähipalvelukäsitteen määrittely ja käyttö julkisissa asiakirjoissa”. Lähipalveluita voidaan raportin mukaan kuvata tiivistetysti yleisen tason määritelmällä:

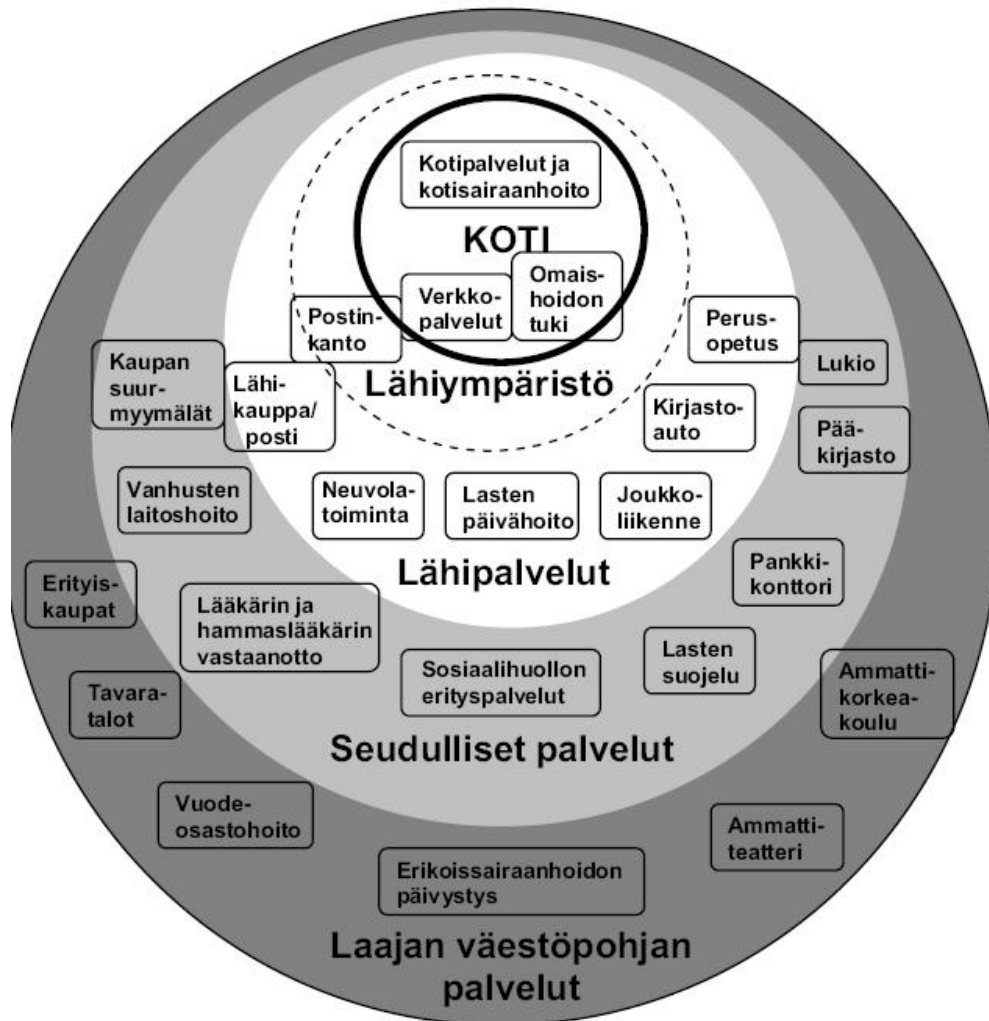
Asiointikertojen tiheys. Lähipalvelu on arkipäiväistä; se koskettaa suuria ihmisjoukkoja lähes päivittäin.

Asiakaspohja. Lähipalveluille löytyy tarpeeksi asiakkaita muutaman tuhannen ihmisen joukosta.

Saavutettavuus. Kynnys lähipalvelun käyttöön on oltava matala matkustamisen näkökulmasta. Saavutettavuuden näkökulmasta ei matkan pituus voi merkitä vähemmän kuin sijainti luontaisen asiointisuunnan mukaan.

Ihmisläheisyys: Palvelun käyttökynnyksen on oltava matala myös ihmisläheisyyden näkökulmasta, eli palvelun on oltava asiakkaat huomioivaa.

Seuraavassa kuviossa on pyritty hahmottamaan lähipalveluja, seudullisia palveluja ja laajan väestöpohjan palveluja.

Kuvio: Palveluiden saatavuuden ympyrämalli (Lehtola 2008)

Mahdollisessa Etelä-Kymenlaakson kuntien kuntaliitoksessa lähipalveluiden osalta ei ole nähtävissä muutoksia. Varsinaisten lähipalveluiden osuus sote-palveluiden volyyminä on pieni. Niiden toteuttamistavassa ei kuntakoolla ole vaikutusta ja esim. kotiin vietävät palvelut ovat kotiin vietäviä kuntakoosta riippumatta.

Lähipalveluiden sisältö ja luonne tulevat muuttumaan tulevaisuudessa mm. sähköisten palvelujen kehittyessä ja erilaisten teknologisten apuvälineiden lisääntyessä. Tämä kehitys ei kuitenkaan liity kuntarakenteeseen kuin korkeintaan siten, että suuremmalla kunnalla voi olla paremmat edellytykset ottaa esim. uutta teknologiaa käyttöön.

Palveluja suunniteltaessa on syytä huomioida, että Kotkan-Haminan seutu on laaja alue ja sisältää monenlaista yhdyskuntarakennetta. On myös laajat harvaan asutun maaseudun alueet, joilla on omat erityispiirteensä. Sähköisten palvelujen käynnistymistä estää olemassa olevat tietoliikenne- ja gsm-yhteyksien katveet ja puutteet. Lisäksi ikääntyneillä ei ole vielä sähköiset välineet kovin laajasti käytössä. On huomioitava, että myös sähköisten palvelujen ulkopuolelle jäävät kuntalaiset saavat tasavertaiset palvelut.

Lisäksi joukkoliikenne on maaseudulla heikosti toimivaa. Iso osa maaseudun asioinneista hoidetaan takseilla, joiden saatavuus on rajallinen jo nyt. Pitkät matkat esim. terveyspalveluihin sitovat taksin tai ambulanssin pitkäksi aikaa yhden asiakkaan käyttöön.

Maaseudun elinvoiman elinehto on toimivat verkostot, naapuriapu ja yhteisöllisyys, mitkä osaltaan lisäävät asukkaiden omatoimista selviytymistä ja vähentävät yhteiskunnan järjestämien palvelujen tarvetta. Kuitenkin myös kunnallisia palveluja tarvitaan maaseudulla. Palvelut ovat osa asukkaiden sujuvaa arkea ja ylläpitävät asukkaiden turvallisuuden tunnetta.

Sote-palveluiden palveluverkon kokonaisuuteen ei kuntaliitoksella ole juurikaan vaikutusta. Avoterveydenhuollon ja hammashoidon vastaanottoyksiköt, vanhustenhuollon asumispalveluyksiköt ja sosiaalihuollon erityisryhmien asumisyksiköt jatkavat ennallaan. Muutoksia palveluverkossa voi ajatella lähinnä erilaisten erityispalveluiden keskittämällä, esim. puhe- ja toimintaterapia, päivystys, erikoislääkäripalvelut, oikomishoito suun terveydenhuollossa ja perheoikeudelliset palvelut.

Yhdessä kunnassa kuntalaisten olisi mahdollista saada palveluita järkevästi koko alueella. Lähtökohtana palveluiden järjestämisessä on asuinpaikka ja liikkuminen alueella. Esimerkiksi neuvola- ja terveydenhuollon palvelut on mahdollista saada työssäkäyntialueen mukaan. Ympäri vuorokautisen hoiva-asumisen paikka voidaan tarjota esim. Miehikkälässä asuvalle ikäihmiselle lähellä Kotkassa asuvaa omaistaan.

6.4 Johtopäätökset

Työryhmän yksimielinen näkemys on, että mikäli kuntaliitoksia Etelä-Kymenlaaksossa toteutetaan, ainoa perusteltu vaihtoehto sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden näkökulmasta on yhden kunnan malli. Kahden kunnan mallilla ei saavuteta juuri mitään niistä hyödyistä, jotka yhden kunnan mallilla on saavutettavissa verrattuna nykyiseen kuntarakenteeseen.